Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Controversiarum fidei cath. adv. haereticos [...] doctrina in varios tractatus distributa - Cod. Ettenheim-Münster 171

Griesser, Adam

[S.l.], 1628-1629

Tractatus V.- De fide, eiusque virtiyus oppositis

urn:nbn:de:bsz:31-114334

Visual Library

TRACTATUS V[us]

De fide, eiusque vitiis oppositis.

Fides virtutum omnium, ipsiusque adeo salutis acquirendae initium fundamentum est, immo ianua, sine qua sit impossibile placere Deo Heb. 11. ac salutem consequi. De ea fusissime scholastici cum S. Th. 2a 2ae q. 1. ad 7 usque et cum Magistro in 3. dist. dist. 23. 24. 25 quaesita sparsim inter quos Bec. [illegible] manu: Bell. l. 1. de Just. a. c. 5. ea quae de fide iustificante circa esse existimabat satis copiose tractat. Nos unam q. de natura et quidditate fidei, alteram de vitiis oppositis, speciatim vero de haeresi, ea quae nostro instituto necessaria sunt tradimus: quae de sacra scriptura hic DD tractant supra iam compendiose tractavimus. sicut et de fide iustificante tract. praec. de ecclesia v. et sum. Pont. quorum utrumque in materia de fide a theologis tractari seq. tract. agemus.

QUAESTIO I[a]

De natura fidei divinae

Ad naturam fidei declarandam spectat 1° quidditas, qualitas, ac subiectum eius. 2° obiectum materiale, sive id circa quod fides versatur 3° obiectum formale. 4° actus fidei ac motiva.

ARTICULUS I[us]

De quidditate, qualitate, ac subiecto fidei divinae

Circa hunc tria quaeruntur 1° quot et quibus modis fides accipiatur. 2° quomodo fides divina tum actualis tum habitualis definiatur, ubi et quidditas quae ad fidem requiruntur adducuntur. 3° quae certa sit fides. 4° an evidens. 5° an discursiva. 6° in qua potentia resideat habitus fidei.

Contus 1o fides à latino verbo fio, quia fit quod dicit teste Aug. epla 9 ad Hieron: et Cicerone l. 1o de officijs dicta varijs modis, (qui diligenter notandi sunt) contra varios aequivocationes sumit à scripturâ et theologis 1o pro fidelitate, veracitate, seu constantiâ in servandis promissis Rom. 3. nunquid incredulitas eorum fidem Dei evacuavit, et 1o Machab. 10 perseverate ad nos adhuc servare fidem; quo sensu Ciceroni l. c. describitur dictorum conventorumque constantia. 2o pro ipsâ promissione seu voto 1 Tim: 5. iam fidem i. promissionem irritam fecerunt. 3o pro conscientiâ cui fidelitas et veracitas conformatur Rom. 14 quod non est ex fide peccatum est, quo sensu in FF et Cap: ultimo de praescript: requiritur ad praescriptionem bona fides, et bona vel mala fidei possessor appellatur. 4o pro auctoritate seu bonâ existimatione, qua veracitas, seu fidelitas parit Eccl 27 qui denudat arcana amici, fidem perdit quo sensu in FF et decretalibus hic titulus de fide instrumentorum. 5o pro fiduciâ quadam seu spe firmâ obtinendi rem promissam seu exspectatam Math 14 Modicae fidei quare dubitasti Jac 1. postulet autem in fide nihil haesitans, quae acceptio Lutheranis et Calv: potissimum arridet. 6o fides sumitur pro credulitate hum: seu assensu credendi, quem adhibemus propter hum: auctoritatem Eccl. 29 Vir bonus fidem facit proximo suo, sic dicitur quod alteri habet, aut fit fide passim apud prophanos scriptores in eadnorum visis (ait Cicer: 2 de divinit: propter fine) et hoc modo sumpta fides adhuc sumi potest, licet tunc sibi seu actualiter pro actu seu assensu ipso quo quis assentitur alicui assertioni, tum materialiter pro ipso objecto seu materiâ illius assensus quo quis credit tum habitualiter pro habitu aliquo quo quis facilis redditur aliquis ad assentiendum alicui veritati humanae. Verum nec simplex ista, nec ulla ex praecedentibus fidei acceptationibus proprie huc ad nostrum propositum facit, licet eo non parum explicent. 7o igitur fides hic accipitur pro

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

solâ fide divinâ, seu credulitate Hebraeor: 11. fide intelligimus aptata esse saecula verbo Dei, & sine fide impossibile est placere Deo. Et haec acceptio sola huc spectat, quia et ipsa ad modum praecedentis scilicet septa adhuc explicite sumi potest. 1º pro obiecto credulitatis divinae, hoc est pro doctrinâ fidei quae creditur Ephes. 4 Una fides unum baptisma, sic articuli credendi dicuntur fides, velut etiam Athan: in suo symbolo loquitur, haec est fides Catholica ut nam [illegible] et hoc modo sumpta fides in sequentibus articulis explicabitur licet non tam proprie fides, quam ipsum fidei obiectum sit. 2º formaliter pro actu seu assensu credendi, quo quis alicui veritati propter divinam auctoritatem assentitur, sic sumitur Math. 9 creditis quia id possum facere vobis? dicunt ei, utique Domine tunc tetigit oculos eorum dicens secundum fidem vestram fiat vobis. Marci ultimo qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit. 3º pro habitu fidei ex eiusmodi frequentatis assensibus acquisito, vel divinitus infuso, quo modo Hebr: 11. dicitur impossibile esse sine fide placere Deo; et hae duae posteriores acceptationes huc faciunt, quas quidem haeretici nostri temporis non negant ut pote in scripturis fundatas negant tamen alterutro modo fidem esse iustificantem aut salvificam, in quo turpissime errant supra tractatu de Gratiâ refutati nunc quid quo ad rem utique sit videamus.

Conclusio 2ª. Fides tripliciter definitur, primo generatim à Petro Canisio capite primo operis catechistici ex Patribus

Concl. 2a. — — — — — — — — — —

prout tamen actui quae habitui convenit fides est donum
Dei ac lumen, quo illustratus homo firmiter assen-
titur omnibus quae Deus revelavit et nobis per Ecclesiam
credenda proposuit sive scripta illa sint sive non.
2o Speciatim fides actualis cum S. Th. 2. 2. q. 2. a. 1. ex Aug.
[illegible] definiri potest: est assensus certus alicui
rei propter testimonium Dei factus: sed de hoc infra. 3o
fides habitualis communiter a theologis ex Hebr. 11. definiri
solet fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non ap-
parentium: quae licet actuali etiam fidei applicari possit, ut no-
tat Coninck d. 14. du. 1. et Tan. q. 6. du. 1. tamen
proprie et communiter tribui solet tantum habituali fidei. Sensus
illius est quod fides sit substantia rerum sperandarum i.e. ba-
sis seu fundamentum earum rerum, quas speramus, sive quia res
illae aliam substantiam subsistentiam aut quodammodo vita-
lia non habent in nobis nisi per fidem, sive quia fides est fir-
ma inclinatio intellectus ad assentiendum rebus obscuris; ad-
dit argumentum non apparentium i.e. demonstratio seu convictio
earum, quae non conspiciuntur, facit enim fides per modum argumenti rebus
obscuris a Deo revelatis firmiter assentiri. Ex quibus
clarius definiri potest, fides est habitus supernaturalis
inclinans intellectum ad assentiendum obscuris ve-
ritatibus divino testimonio roboratis, quae definitio
clara et adaequata est magisque patescet ex dicen-
dis de objecto materiali et formali itemque subjecto [illegible].
Ex his patet 1o fidem ut supradictae apostolicae definitio-
nis [illegible] praecedentis hic 1o quod faciat subsistere in nobis
sperata futura. 2o quod faciat intellectum firmiter
assentiri, etsi non videat: et ex hoc rursus patet fidem di-
stingui ab omnibus aliis habitibus, ab opinione quae dubia est
[illegible] et [illegible], itemque a fide humana seu naturali, [illegible]

quod hi habitus n sint substiae seu argtu. firmae adhaesiões
sed fallibiles, tu qa n sunt rerum a Deo revelatarum, quae sunt
tiã u. qa haec nec rerum divinarum species est nec clarum q
obscurae sunt aut n apparentes, nec evidentiae. 2.
pt recte a Bell. l. 1. de Just. c. 5. refutari Erasmum
velut temerarium, qui in Heb. 11. ausus est scribere ab aplo
n definiri sed tm laudari fidem p verba illa fides est substia
rerum &c. 3. pt falso docere alios Har: non tamen ab
aplo fidem esse definitam vel aliud ilgere voluerit quam
fiduciam, cum tn aplus eandem fidei a se definitae actum expo-
nens diserte signet eum esse assensum fidei, n fiduciam volu-
tatis, nam fide ait ilgimus aptata esse saecula verbo, item cre-
dere oportet accedentem ad Deum quia est, q fiduciae illi va-
nissimae ab haereticis dictae ut potè solius voluntatis n convenit.

Concl. 3a. Fides divina tamen act. quam hab. quam
vis scientia naturali & demonstrativa certior est certitudine
infallibilitatis seu obiecti s. ex p. obiecti, n tm semper certitu-
dine adhaesionis, seu subiecti, quoad nos, ratio 1a. est qa
de fide est, fidei divinae utpote a Deo infallibili veritate
ts ratione obiecti n pote ullo modo subesse falsum, ut infra ostendet
tur qa teste Arist. 6 eth. scientiae veritates (qualis est fides
divina est) versantur tm circa verum, tum qa fides nititur
infallibili auctoritate divinâ scientia v. aliâ quae minus certa
n est. 2a. p. quod fides quoad nos, seu ex p. nra cer-
titudine adhaesionis sit inferior scientiae (licet fides q n simpliciter con-
stat qa alia scientia sive, quoad nos evidentiam et claritatem
demonstrationis quo illius nr q subiectum est fidei magis affici
quam obscuro testio fidei, quae illa aliquo modo immobilis
res ostentiores quoad nos et apparent, n. tn simpli et abso-
lute ut multis probat Tan. ex scripturis et PP. iis testantibus toi
Martyrum gloriosa certamina p fide obita, 1a. Joa. 5. haec
est victoria nra q vincit mundum fides nra ita ut S. Aug.
1. Conf. 10 dicat facilius dubitare vivere me quam n ea
q per ea facta sunt illa conspiciuntur, ex quo sequitur absolute
lute minime credendum esse quod haereticis certius aut aeque certo

adhæreat sic erroribus quã catholicis ꝑ fide adhæreant
veritatibus veræ et catholicæ fidei ergo adhæret certitudine
subiecti. Quæres utrum fides tam certa sit quã scientia per se infu
sa, aut ipsa et visio beatifica. Rx utramq. quidem simplr.
certiore esse, quã sit fides, qa ꝑstiguam quod utraq. ratione obti
sit certior saltem æq. certa sit quã fides infusa, ut repugna
turale subiecti et simul evidentiæ in certitudine et.

Concl. 4a. fides respectu obti seu quod idem obtum fidei
quã tale sibi nec esse, nec esse pt evidens ullo modo ut pote quã
nãq. includens obscuritatem est tn evidens sub cõi ratione cre
dibilitatis, ita ut credentes non qdem per ipsum fidei sed alterius
cuiuscunq. demum virtutis actum seu habitu cognoscant evide
nter obtum fidei esse credibile, ut cum S. Thom. q. 1. a. 4 cõiter
Doctores et Aug. contra Manich. et partim contra Calv. c. Justi.
14. 15. 13 Notandum est a. ex S. Thom. 1. c. et alijs evidens
vocari id quod vel per se immediate absq. alio medio cogni
to movet sensum seu intellectum ad sui cognitionem sic vel quod movet
quidem potenti sed interveniente alio certo medio prius cogni
to ita ut ex alijs per se notis evidenter deducatur cuiusmodi
di sunt conclusiones demonstrativæ. priori modo evidens vocat
sancto Thomæ visum alijs per se notum, hoc n. evidens scitur
ga per discursum seu scientiæ. de utroq. prædicto quæstio unde a
ssertio, nam cum actus fidei sit liber et quoad specificationem
fomineq. n. credere aut non credere assentire aut dissentire
sedm doctrinam Conc. aut Script. et n. obiecti nisi prævia volu
ntate inclinante seu movente nos ad credendum obtum
illius actus non pot esse evidens, qa evidens obtum non eget tali mo
tione voluntatis prævia sed per seipsum vel mediate vel immedi
ate movet intellectum ad cognitionem sui, ut dixi; aliud est de obto
credibilitatis quod fuit 2a. pars conclusionis qa si hac ratione non esset evidens
non posset prudenter alius assensus fidei de quo infra. Ma
ior difficultas hic est an fides respectu eiusdem obtum repugnet stare
cum evidentia obti, vel quod idem an fides et scientia simul in eo
dem hoīe esse possit an idem obtum evidenter sciri si fieri per aliam co
gnitionem et simul et credi possit de eodem tempore, eodem
obtu, eadem veritate et sedm idem spectatam quæstio est. dicunt negant.

vi ê ōtio nōis. Rx in 1º. fidem et quoad actum bene pōe ǭsistere cum euidētia q̃ est in revelante, seu attestante, si cū tā grā clarē cognoscimus ꝑsonā Dei, qualiter ꝓpheta cognoscebant q̄a cum huiōi euidētia sit ǭstingens nec per se sufficiat ad fuam ... telligt rem ipsa credendam adhuc obscurat, quod ǭfirmant exemplo angelorum q̄ in 1º. instanti creationis quo nondum bea ti erant habebant fidem licet tn̄ euidenter sciebant reuelationē sibi factā à Deo ǭuenire hoc ipso quod uidebant à nullā creaturā pōe prouenire ea q̃ cognoscebant ... Sententia Rx 2º. fidem tam actualem quam habitualem pōe in eodem hoīe circa eandem veritatem simul stare cum sciā habituali nec de hoc multum ǭtenditur Dei quia nec actus, nec habitus opinionis licet Physicā repugnantiam ꝑ modum affirmationis aut nega tionis cum habitu sciē ǭtra fidem, nam qm actus sibi elicit ... non ... necesse est habitum sciā in actum prorumpere, cum sepe ǭtingat ut habenti habitum sciā non occurrat ratio demonstrati ua. Rx 3º. ꝓbabilius mihi vid. fidem actualem respectu eius de ueritatis in eodem hoīe ac eodem tempore non pōe simul stare cum sciā actuali, ita et cōmuni Theologorum sententia cum S. Th. hic a. 5. et docui in logicā tract. de sciā ꝑ ibidem adductas rōnes adeoque quamdiu quis perseuerat in cognitione euidenti alicuius ueritatis tamdiu non pt illā actu credere, qa euidentia tollit ob scuritatem, ut pt in beatis, in qbus nec spes nec fides permanet 1ª Cor. 13. ꝑ euidentiam eorum q̃ hic speramus, et credimus, fides autem suā obscuritatem exigit, ut pt ex definitione Heb: 11. supra. Dices non repugnat illum ꝑ diuersos actus, et diuersa media esse euidentem, et inevidentem, certum, et incertum, ergo nec repugnat simul esse fide et sciam. Rx Neg. ans. qa licet euidentia et inevidentia ut in diuersis actibus sunt non re pugnent, tn̄ repugnant quatenus sunt circa idem subiectum obiectum nec ꝑ diuersa media, aut actus simul stare, aut uerificari possunt, ǭtradictoria cuiusmodi sunt affirmatio et negatio circa idem prorsus obiectum, ǭfert in uno eodemque illum una eademque ueritas ... et non ... plane impliciant plura ... dixi

CONCL. 5ª. Probabile est fidem sine discursu tendere in suum obiectum tanquam unum credibile ut multis ǭtendunt ... ꝓbabile si non ꝓbabilius est fidem diuinam esse discursiuam saltem

implicite q(uia) discursus assensus est ex alio discursu p(ro)
communiter obtinet. Fides est talis; nam ex hoc quod Deus
dixit, q(uod) aliquid testatur infallibiliter, certo colligo sic esse.
2. Dices ex hoc seq(ui) 1° quod fides a Theologia non distin-
guatur. 2° q(uia) in syllogismo certior futura sit conclusio quam
antecedens, si videlicet conclusio sit de fide, ant(ecedens) n(on) saepe (cum solum q(uod) Deus
aliquid testatus sit) sit tantum fidei humanae, quorum utrumque
videtur absurdum, ut vitent plures negent conclusionem fidei discur-
sivam esse. Sed R(espondeo) ad 1. in Theologiam nihilominus adhuc distin-
gui a fide, tum q(uia) Theologia praeter fidem adhuc includit plu-
res alios habitus, ut scientiam sacrorum canonum, linguarum, hi-
storiae, aut ut volunt Tol. Gab. Maior, Scot. et alii apud Turrian-
um; q(uia) fides credit immediate ex testimonio, Theologia non
immediate, ex aliis partibus divino testimonio roboratis, ut re-
spondet Vasq. q. 1. et Turrian. 2.2ae d. 46. du. 10.
Ad 2um R(espondeo) 1° in discursu fidei duas esse partes antecedentis: una
est quod Deus dixerit sit verax et infallibilis, altera quod Deus teste-
tur hoc vel illud; prior est fundamentum fidei et praecipua ratio
ista, altera est tantum conditio applicans illud fundamentum huic vel
illi materiae; licet igitur consequens in se certius sit quam illa conditio
applicans, non tamen certius est quam primaria illa pars quae est
fundamentum discursus; si dicas obstare illud axioma logicum
quod conclusio semper sequatur debiliorem partem antecedentis, R(espondeo) hoc
argumentum solvendum esse ab adversariis qui admittunt conclusionem
Theolog. scilicet unam de fide et alteram evidenter et moraliter
certam esse de fide. 2° R(espondeo) axioma illud ut multi volunt
in communi in philosophia et discursibus naturalibus, ac eiusdem rationis,
non autem in rebus supernaturalibus aut syllogismis mixtis locum habere,
vel tantum valere, si utraque praemissa aequaliter causet conclusionem,
quod in proposito non fit vel habere conclusionem locum; sed attendendum
reducendum esse ad primariam partem antecedentis, quae est fundamentum, motivum, ac ipsa
ratio conclusionis, nisi si conclusio consequens quod fit in proposito satis esse
vel ex hic sequi debiliorem partem non conclusionem in se et obtinere
spectatam sed tantum quoad nos, quia altius sunt magis afficit a qua pro-
positione evidenter vel moraliter certa, quam ab ea quae obscuritatem
habet, ut fit ex conclusione 3° vel denique et hic conclusio, quoad certitudi-
nem

ne seq. debilio et partem, qa gelio licet de fide esset, ssa sit
tn per alteram pmissam nãalr certam n hr du gradu in
certitudinis, quae habuisset, si utraq pmissa de fide
esset. Circa qualitatem seu qualitates fidei quaeritur adhuc utru sit
practica sit an specul. una an multiplex infusa an acqsi
ta, a Charitate separabilis an n. Rx breviter 1° habitus fidei
simpl. et absolute speculatiuu est, tn sub quada veritate
quatis i voltem pernic practicu, et nihilominus tn unus
tn numero habitus fidei est in singulis unus spe in oibus Ephes.
4. unus Dnus una fides, ga obtu fidei sit unu tn ipsum ne
pluribus gi quoda Haeret ostendere Bell. l. 1. de Just. c. 5.
3°. fides ipsa in se spectata sine charitate est vera et perfecta
infusa et theologica virtus est n tn perfectus hr virtutis
status sine charitate, qua quommodo fide illius est. ramq
potisse perficit proximu a charitate informata est, ut ergo
Trid. sess. 6. c. 15. tanqm de fide certu docent theologi
et fuse ostendit Tan. q. 6 du 2 et script. et pp.

CONCL. 6a. Habitus fidei sit et per se primario sub
iectatu in intellectu ad credendum, tn et requir. voltati, et qde positive mo
uens hoiem ad assentiendum illud. 1a pars est gi Novatores: huius seru
lis fide sua illa fiducia obtruentes, ead pte tu ex definitiõe
supra, tu ga actus fidei, ut credere, elgere, sunt actus intellectus Heb.
11. fide intelligimus aptata esse saecula, go et habitus fidei ipsa habi
tus intellectus, si quidem ut coit sententia idem sit subiectu habitus
et actus; hoc u. 2a pte ex Conc. Arauf. can. 5. ubi dicit initiu
fidei et ipsu credulitatis affectum, accedit rão tu ga sicut hic in
tellectus, opus hr determinatione voltis ad assentiendum, si u. voltas
nolit, ultus n assentit, tu ga actus fidei est voluntariu et liber go
a volte dependens, go et habitus; ex quo pte ista habitu fidei
in intellectu subiectatu dari et in volte eiusdem fidei habitu, qui
inclinet voltem ad assentiendum seu fide acceptanda, qui minus
quoad substiam supnalis sit qua habitus fidei in intellectu situs,
quinimo utiq isto distinguatur a charitate, religione, et aliis virtu
tibus, unus tn nihilominus dicatur esse habitus fidei, vel obuiã
na silem, raoem dicitur, vel subordinatiõe, sicuti et ipsi actus unius
sunt raois specificae, ut supra dixi, et fusé scholastici

ARTICVLVS IIus

De obto mâali fidei siue de ijs quæ creduntur.

De obto mâali fidei (de fidi postea dicet) quæritur 1°. quodnam illud sit tam complexum, quam incomplexum. 2°. quid de totali, totalitatis partiali primario et attributiuis, quibus 3°. magis in spe sola addi solent de quibus obti mâali, ut an possit esse falsum aut falsi e vidit aut certum sit, sed de his iam dixi: an falsum aut falsi aliquid ni solui. 4°. quis sit ordo inter veritates fidei. 5°. an aliquid... 6°. an crescere per articulos distinguantur veritates fidei. 7°. an creuerint vel aucti fuerint articuli quos antiqua Ecclia uere crediderit. 8°. quid et quotuplex symbolum. 8°. quid sit ratio et numeratio articulorum fidei in symbolo.

Concl. 1a. Obtum mâale fidei generatim est id quod sit res de quo actus sol... seu res sit, seu propositio aliqua veritatis siue de quo actor loqui... fidei elicitur dici incomplexum aut veritas. Res de quibus assensus fidei elicitur, dicitur incomplexum obtum: veritates verò quibus per idem assentimur complexum obtum: veritates verò quibus p idem assentimur. Sed tamen ratione et hoc quidem a ratione fidei aut intrinsecam. Hinc... rationem per quandam extrinsecam denominationem, qua Angeli nunc ... per quandam extrinsecam denominationem, ea tamen uer in uiâ habebant fidem eiusdem speciei nobiscum, ea tamen uer habebat circa obtum per modum compositionis seu complexionis ita multis ostendit Tan. q. 1. fere cum coi ex S. Th. a. 1. et 2.

Conclus. 2a. Obtum totale totalitatis fidei si assignare velimus est ens latissime sumptum prout habitudinem seu attributionem dicit ad DEUM et tam negationes et priuationes, quæ in scriptura iubent caueri ut peccata, quæ alias creaturæ de quibus ... loquitur est comprehendit; primarium u. obtum, itemque adæquatum ac totale attributionis et ad quod oia alia credenda referenda est ipse Deus seu 1a. veritas in essendo. 1a. p. perse notal est, nam sicut theologia ita et fides seu assensus fidei est de oi quæ ... latissime sumpti. 2a. p. rursus nam ... tum sit de pro aliqua et revelata ... aliquod obtum fidei et q de p caeteris uniuersum, ut oia alia extra ... dignitate ... dicendum est ... esse primarium fidei obtum. 3°. p.

tradit a S. Th. dum ait nil sub assensum fidei cadere, nisi sub ho-
-c ordine ad Deum, prout nimirum hoc per aliquos effectus tendit ad Deum: obtu tum quia Marci 11. 1.a Thess. 1. Heb. 11. et alibi
passim in scriptura fides vocatur fides Dei, in Deum, ad Deum
tum quia fides omnia alia obiecta credit propter Deum et quatenus ad Deum ordi-
nantur; quare immerito Calu. l. Inst. 6. et alibi reprehendit
nostros Theologos, quod Christum faciant et Deum constituant obiectum
fidei sed nec talem uis Christum nam sub ratione divinitatis habet eandem
rationem obiecti cum Deo, sub hum: u. non constituimus quidem tam propter
attributionem totali neque partiali ita ut proprium locum habeat post
Deum in obiecto fidei.

Conclus. 3.a Obiectum fidei nec falsum esse nec ideo quoque
falsi ulla ratione ei subesse potest est de fide certissimum quam antiquos fuisse
vanitas teste Aug. de haeres. ratio est quia fides ut Apostolus
definit: potest est substantia seu firmissimum sperandarum rerum fundamentum
seu soliditas et firmitas cui innititur, non nisi, et summa ac infal-
libili veritati omnia n. quae fide creduntur credimus sub divina
revelatione sive quia Deus dixit non potest ulla ratione fidei aut obiecto ejus
subesse falsum alias dicendum foret Deum fallere, vel falsum
dicere posse quod implicat, hoc ipso n. non esset prima veritas. Con-
firmatur ex scripturis num. 23 non est Deus quasi homo ut mentiatur, aut mutetur Joa. et Rom. 3. est a. verax Deus. Luc. 21. Cae-
la et terra transibunt, verba a. mea non transibunt. ad Tit. 1.
quam promisit, non mentitur Deus, quae minime vera essent si Deus
per se aut per alium fallere adeoque fidei testimonio falsum esse valet
quibus recte addas hoc nec de ordinaria nec extraordinaria
potest posse fieri posse implicat n. ut dixi, idque scriptura testatur
Heb. 6. quibus impossibile est mentiri Deum et 2.a Tim. 2. seipsum
negare ipsum non potest, mentiretur a. ac negaret se se si ulla ra-
tione posset falsum dicere; adde quod mentiri intrinsece malum
sit quod utique Deo et primae veritati repugnat ex quibus patet obiectum
fidei primarium, et attributionem sub se simpliciter, et absolute verum
esse cetera u. non quidem sub se absolute cum potuerint quaedam aliqua
potuerint non esse. sed quatenus divino testimonio nituntur esse vera
infallibiliter, proinde nil nisi verum sub fide divina ca-
dere.

433

Dicas 1º prudentiae justitiae charitati spei potest subesse falsum quia et fidei ac. n. cē eadem ratio. probatur ante quia prudentia debet iudicare hoc vel illud esse virtute temperatum, in quo potest esse falsitas, item multi sperant se fore beatos et decipiuntur, multi diligunt alios velut bonos cum tamen mali sint. R. 1º neg. Conseq. aliud est ratio moralium virtutum alia supernaturalium uti est fides, illae versantur circa bonum morale, cui a parte rei potest subesse falsum, falsum n. bono non repugnat, supernaturales v. virtutes ut fides versantur circa verum cui directe opponitur falsum, quod proinde cum illa subsistere nequit. 2º sed nec spei nec charitati nec alijs virtutibus moralibus proprie subest falsum, nam beatitudo non absolute sed ut possibilis ac sub conditione perseverantiae finalis speratur proprius et possibilis, sed probabilis finis obtinetur; licet dilectus proprius a parte rei non sit bonus. Quod tamen ad prudentiam attinet illa absolute non debet nisi iudicare hoc vel illud secundum se esse a parte rei v.g. iustum, aut temperatum esse, sed tamen probabile esse quod sit virtute quia quod sit conforme appetitui recto.

Dices 2º multa credunt qui in quibusdam partibus catholicis itemque humana fide pendeant possunt esse falsa v.g. quod haec hostia sit consecrata, quod hic numero Papa sit legitimus Christi vicarius. R. Sicut in talibus falsum subsit a parte rei, hoc ipso ea non credi fide divina nisi existimative quia tamen fides innititur ipsi soli rationi fidei scilicet revelationi non autem conditioni illa tamen extrinsece applicanti proinde de ut conditio applicans medium fidei sit ad intrinsecam conditionem de fide sufficiens non satis est quod certa sit et professata sed debet esse saltem moraliter certa, quare quod ad hostiam sacram attinet illa adoratur sub tacita quasi conditione, quam tamen conditionem non est opus exprimere; in altero a. exemplo licet moralis certitudo excludens omnem rationem falsi, ac tametsi per accidens: potest adesse assensus conditionis moraliter falsus, tamen qualis assensus credit partialiter a promissa tamen existimative vera a parte rei et proprie non est fidei divinae sed tamen humanae ut pote non habens veram revelationem divinam sed tamen existimatam.

Conclusio 4ª. Omnes veritates fidei sunt aequales ratione solum (quia scilicet revelationem divinam) sunt quidem aequales in credendo, ita ut uni non firmius aut certius adhaereamus, quam alteri, tamen inter eas est aliquis ordo, ita ut una veritas principalius ad fidem spectet

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

qua alia exploi ordine, scilicet dignitatis, necessitatis, causalitatis
1° quidem quia una dignior est, sic articuli v. g.: de Deo, de S. Trin:
principaliter ad fidem spectant quam de humanitate aut passione Christi
aut aliis rebus creatis; item Homo creatus, paradysus, quia asina
Baalam, Canis Tobiae. 2° quia una magis quam alia est necessaria
creditu ut articulus de Deitate et Trinitate etc., de Incarnatione, Redemptione ac
aliae veritates symboli apostolici quam quae v. g.: de diluvio tempore Noe
de bellis tempore Davidis traduntur. 3° quia cum fide maiore sunt quae
pione secundum ordinem causalitatis sic principaliter ad fidem spectat SS Trin:
qua aliae veritates, quia illa est tota efficiens aliarum veritatum de
rebus creatis; item haec veritas (Deus in revelationibus suis est
infallibilis; quod scriptura docet est a Deo.) quia sunt utilissima quia
principia fidei, quibus caetera veritates innituntur principaliter crededuntur quam alia.

Contrarius. 1ª recte omnes veritates fidei in certos articulos
distinguuntur non quidem omnes simpliciter, sed quaedam tantum, in mirum quae nos directe
ordinant ad nostram salutem, et consequenter omnibus credenda sunt
quales sunt (: textus S. Th. q. 1. a. 6. ad 1.) Deum esse trinum et
unum, omnipotentem, filium etc., Incarnatum, passum, mortuum, resurrexisse.
alia autem sunt quidem credenda non tamen principaliter intenta, sed tamen
ad manifestationem praedictorum v. g.: quod abraham habuerit duos
filios, Elisaeus curaverit Naaman, Syrum a lepra et filia innumera
in scripturis contenta. Quod autem recte imo necessario facta fuerit
illa distributio articulorum ratio erat tum ut fideli populo, quasi
in compendio exstaret quid necessario credendum esset, tum ut unitas et uniformitas in credendo servaretur et errores contrarii cautius vitarentur
tum ut facilius a quovis disci et apprehendi possent.

Nota tamen 1° circa hanc quaestionem articulum a Graeco ἄρθρον
vel planius a Latino artus desumptum diminutivum accipi hic pro
veritate fidei a Deo revelata vel generatim pro omni vel speciatim et stricte
pro quibusdam tamen veritatibus; generatim vocant articulos omnes veritates
revelatas seu scriptas sive sit etc. ut Hunnius in Colloquio Ratisbon:
a Tan. ibid et in relatione eiusdem c. 12 refutatus dixit. in stricte
autem articuli sunt tamen veritates in symbolo contentae ab omnibus ad
salutem scitu necessariae.

Nota 2°. distinctionem illam articulorum, oriri non ex ratione fidei fidei
(sive revelatione:) quia haec eadem est in omnibus, sed ex eo, quod et circa

sint obiecta, seu veritates, et simul quaedam diversa et peculiaris ac alia
et alia difficultas illas veritates credendi. Sic articulus de Christo
nato distinguitur ab eo quod est de Christo passo, aut mortuo, quia et materia
diversa est, et diversa credendi difficultas, quia passus, crucifixus, mortuus et
sepultus sit hic pro eodem articulo, quia licet materia diversa sit eadem tamen est
difficultas credendi.

Concl. 6a. Successu temporis absolute loquendo nullae novae veritates fidei creverunt aut accesserunt, si quidem obiecta et veritates fidei
spectentur secundum eandem rationem quia non olim et in primitiva Ecclesia fuerint
credita, proinde aliqui recte negant absolute iam nova aliqua revelatione
facta esse aut expectanda. Si non obiecta fidei spectentur particulatim seu contingenter
tunc certum est modernam nunc et posteriorem Ecclesiam posse et revera debere
credere, quae initio Ecclesiae explicite et in particulari non erant cognita cuiusmodi
sunt hunc vel illum librum esse canonicum verbi gratia 4 nos[?] esse canonicos:
sunt hunc vel illum librum esse canonicum verbi gratia 4 nos esse canonicos:
quamvis articuli eam omnes implicite credebantur ut patet in suis verbis [illegible]
quamvis articuli eam omnes implicite credebant ut patet in suis verbis [illegible]. [illegible] collecta

Concl. 7a. Symbolum dici a συμβάλλω, confero et signat se collecta
vel tesseram, ac signum, unde symbolum apostolorum vocatur vel quia singuli
apostoli ad id conficiendum sua quasi symbola contulerint, vel quod christiani eo tanquam militari symbolo ac tessera seu signo uterentur et a
ceteris dignoscerentur. Est autem triplex symbolum in Ecclesia Catholica magni
[illegible]. 1um et quod apostolorum vocatur symbolum apostolorum continens 12 articulos fidei symboli
tin a singulis singulos compositos) in unam quasi summam ac regulam
christianae fidei duodecim partibus redactos, quod[?] Haeret: aliqui confingunt negantes id symbolum ab apostolis esse editum quod totius Ecclesiae [illegible] progressi
tametsi non censeatur pro scriptura canonica, fuit in traditum. 2um
vocatur SS. seu Nicaenum a PP. in C. Nicaen. anno 325 ad declarationem
apostolici symboli factum quia Arrian: in missa recitari solitum, huius auctoritatem
fidei infallibilis. [illegible] auctum sit [illegible] de Trin: 3um est Athan:
ab eodem latine scriptum Romae in confessionem suae fidei de SS. Trin: quod Arr:
non hic quidem auctoritatem irrefragabilem [illegible] et ut ab Ath: scriptum est ut
tamen ratione articulorum qui idem sunt cum Nicaen. symb: et quia ab Ecclesia et summis
Pont: approbatum ac receptum est proinde et pro regula fidei hic.

Concl. 8a. Articuli fidei omnibus explicite credendi numerari possunt et
communiter numerantur 12 in symb: tradit: tametsi non inficientur theologi
cum S. Th. q. 1 a. 8. numerari posse 14 ut [illegible] Tan. q. 1. du. 8. eadem 12
quorum 6 ad divinitatem 6 ad hum: spectent eorum hic sensus Ecclesiae ut ut
videre est in omnibus catechismis vulgaribus et Rom: dicerem nullo symb:
ponitur articulus de sacro Euch: quamvis [illegible] multis aliis [illegible] praecipua difficultate hic

R. cu S. Th. a. 8 ad 6 Euchiam gsiderari pôe 1º ut. est sacrum.
2º ut miraculose gtinet xpus corpus Chri illo modo sit eadem
ratiõem cum alijs effectibus gratiae sanctificantis, et pt referri ad
articulum de Spu S. Ecclia sanctificante; isto a. 2º modo gtinetur sub
symb: tn ea dogmata fuisse posita q ps se et nstm paneg ppropri de
Deo Chro ac redempt: nra essent cognoscenda et credenda, proinde
Euchia, Poenia aliaq sacra ta intrinseca spectent ad propium n fuisse
speciatim expressa: qbus oibus addo Ecclia n e prohibitu quo minus
saltem cu auctoritate Conc: Gnlis poit pro temporum varietate
et opportunitate nouã aliquam symboli editionem seu fidem in parti
auctiorem gdere in quâ pp insurgentes haereses aliqd ad fidem
spectans magis declaret, ut in Niceno factum.

ARTICULUS IIIus

De obiecto formali fidei nra.

Obtu fle fidei gtum vst de eo qd a. pr revelatu est, qnus revelatum seu
sub raõe revelati, divina quae 1ª veritas per se ipsa est vel. Fle quod et fle quo,
quorum utrumq per suas pias seu raõe fle (per quã ura sub quâ) in
suo ee totali et adaequato gstituitur, q de ijs in partib gri pnt seqq: gg.
olus: decidentur.

CONCL. 1ª Obtu fle quod fidei est Deus ut Deus, q Deus
sub raõe Deitatis qa licet qdam de Deo cognoscamus in qtm creator,
salvator, aut glorificator est tn haec ipsa ad Deum referuntur sub
raõe Deitatis quod ex arlo 1º ptt.

CONCL. 2ª raõ fle per quã seu pp quam credendi seu fidei
ultima est 1ª ac summa veritas, seu veracitas loquentis seu revela
tis Dei, proinde fle obtu quo fidei est Deus qnus infallibilis ve
rus aliqd revelans. 2ª haec p: seqq: et 1º q pbr 1º quia oes arlos
fidei n aliã de caõ credimus, nisi qa a 1ª infallibili veritate reve
lati sunt. 2º in hanc veritatem qa ultimate tandem resoluitur oes assensus
fidei, si a. qrat cur hoc credas? R. qa Deus dixit si a. cur huic credas
respondeo quia est 1ª et summa veritas est, nec prudenter ulterius qri
pt, gt haec veritas est ultima raõ fidei pp quã credimus. 3º idem gstat
ex scripturis passim referentibus assensum fidei in auctoritatem infalli
bilem Dei loquentis ut Math. 16. Beatus es Simon Bariona qa
caro et sanguis n revelavit tibi, sed Pr meus. Joa. 1. unigenitus
filius q est in sinu Pris ipse enarravit. Rom. 4. Credidit abraham
Deo et reputatum est ei. Dices tn supra dictum est quod 1ª veritas

137

sit obtu m̃aale est .n. et propter q̃ res credita q.ª n̄ pt ẽ rão for
malis fidei ꝗ 1.ª veritem in essendo seu prolt quus de eã ali
quid revelatum est adeoq; quasi m̃aalr spectata ẽ obtu m̃aale quia
credimus tes tificantem seu revelantem credimus tu ipsum se rorn
la. ꝑ sed alia n̄ est m̃aale sed rão filis ꝑ quã fidei et ideo in gclione
dici seu veracitas.

Conclus. 3ª rão filis ꝑ quã fidei (sive sdm quosdam
rão sub quã aliquid credimus) est tu vesti dei ẽ esse revelatio
divina, sed gm mediata et n̄ ultata, proinde obtu filẽ quo fidei
dei veritas quiis ã Deo revelata est, pt a. revelão dicit relati spectat
in 1ª m̃ se et quãs revera ã Deo est. 2º quoad nos et quãs est
externa q̃ dat applicão seu notificão quãtenus sunt nobis in parti
facta p signa quãdam externa. 1º illo modo est rão filis ꝑ quã fidei
ejus eorum et intrinseca. 2º modo n̄ item, sed est tum quo ad applic.
tionis nobis obta fidei et secundario tum ad id spectans, ut probo ali
quid potius, nam distinct: cu n̄ attendant multi ne nam potẽ
viore p illã accepta putant ẽ rãoe filẽ fidei, cui assensus cre
dendi innitat, quod ȯio falsu est. Nunc pbi gclio tu ẽo citat:
script: gcl. i. tu ẽo ꝯ quodquis rogatus cur hoc credat im
mediate n̄ tu ultãta simpler, sed refferat ad revelaãem dei, di
ans quia Deus revelavit, hoc .n. modo ultrão refert se se ad 1ª
veritatem infallibile. Ꝯ quã gclio uti et pred: gtae rãoe for
males ꝑ quã fidei sr adaequate spectari debeat ẽ quodam
modo gpositam ẽ 1ª veritet, ẽ revelatoe eiusdem veritatis, a
deoq; revelaãem esse qdet rãoem fidei, n̄ tu simple ultatam
nisi cum ea giungal 1ª veracitas loquentis dei. verum de hac
revelaõe quaeritur, nu ipsa quoq; per fide credita esse de
beat, ut quis alicui veritati per fide divina posit assentiri, nu
obscura, nu immediata an ~~im~~mediata, publica, an privata ess
ficiãt sit

Concl. 4ª probli est multorum sentia nil pãe fide di
vinã credi, nisi eãde fide ẽ credat ipsa revelaãem divina
hoc est nullum posse infallibiliter divinã fide alicui veritati
assentiri, nisi quis ẽ infallibiliter certus sit id quod credi ã
Deo revelatum ẽ. Nihilominus tu pbb. est quod nunc recentiores
dunt, scilt pose qdas in multis divinã revelaõe de aliquã re pri
mo n̄ obti m̃aalis credi imo de facto debere, si ecclia [illegible]
definientis accedat, ut est n: g: q ist et isti libri sunt Canonici, etta

men absolute loquendo et abstrahendo à definit. ecclia ad fidem non re-
quirit ut ipsa quoque divina revelatio per quam assentimur alicui articulo
fidei credatur fide divinâ sed sufficit ut quis prudenti, et morali cer-
titudine pro statu et conditione personae persuadeatur hoc vel illud à Deo re-
velatum esse, nam simplicioribus communiter sufficit alicuius docti puta
parochi, confessarii assevératio, ex quo provenit ut multi inter salu-
tem et sub. non ipsi infallibiliter et sincere credunt à falsis pasto-
ribus decepti putant aliquid revelatum adeoque credendum, doctoribus
a. formata motiva applicantia fidem probant vera sunt.
per quaestiones si nimirum ab ecclia definitum sit aliquid revelatum esse
est indubitata. 1a. u. p. et 2a. est a me tradita tract. r. q. 1.
a. 1. ad qol. 3 ubi responsione 3a. hanc 2a. pro probabiliore ptuli ob
raties ibidem allatas, tum quia illa revelatio deberet credi per aliam,
et haec rursus per aliam in infinitum, cum non sit ratio cur in 2a. non in
1a. subsistam tum quia multos in Evang: legimus credidisse Christo non
revelatione sed per miracula, tum quia alias nil posse credere fide di-
vinâ quod in privatis biblijs lego nisi et credere esse de fide divi-
nâ meo numero biblia infallibili esse verbum Dei quod dici nequit cum
id à nullo papâ aut Con. definitum sit et ita de reliquis. Illud per quod
unumquodque tale est ibidem explicavi; nec rationes in contrarium quicquam
firmitatis habent, et plus non probant, quam revelationem divinam cui
innitor et per quam aliquid in particulari credo fidei veram et intimam
esse quod ultro admitto. et ex qualitate et potentia non a. q. mihi infallibi-
liter fide divinâ constare debeat revelationem huius vel illius
quod credo à Deo factam esse, quod aliqui et contraria sententia ut tamen
lu. et satis clare non admittere. Unde si non requiratur ut ipsa ex
divina revelatio credatur sed fides hum: sufficiat tunc poterit quis in
fide decipi et aliquid à parte rei falsum credere. Et hoc posse fieri
imo de facto ut iam in quaestione insinuavi saepe plebeis et nonnun-
quam et doctis accidere ut si concionator dicat hoc est revelatum et de
fide, quod non est. Talis tamen error erit tantum materialis, adeoque assensus con-
clusionis deductae ex huiusmodi propositione tantum existimatione veram non erit
totaliter fidei divinae, sed tantum humanae, imo à parte rei falsus, quia ad
fidem divinam, cui subesse falsum nequit non sufficit tantum iudicare hoc
revelatum esse sed debet reipsâ revelatum esse. Unde subinde aliqui
decepti putant se fide divinâ credere, quod tamen non est requisitum ad fidem

divina et revelaõ à p: rei facta et certa saltem moralr ac prudenti iudicio facta cognitio illius revelaõis, quo fit et ut haeretici tm̃ putent fidem humanā nihil à divinā fide differre dant qa licet ãq: res id quod credunt revelatum sit u. c: Christum natum, passum eē &c tm̃ defectus posterioris cognitiõis n̄ habent fide divina, qa n̄ sciunt prudenter id revelatum eē, motiva. n. illorum infirma sunt, scilt auctoritas predicantis, vel sacra scriptura tm̃ pro sua sensu sine solido ff fundto vel qa eade motiva et alijs et diversis artis quos negant, conveniunt.

Circa hanc cognitionem quaeritur 1º qd requiratur ut quis iudicet hrē moraltr certa notitia ad motivum fidei requisitam? R̷ hanc tria 1º ut proponens rem u. c: concionator sit fide dignus 2º ut res ab illo proposita sit p moraler quandam demonstraõe evidenter credibilis, et qidem prorsus incredibile. 3º ut res illa sit plane credibilis, et aliud n. est evidenter aliqd credibile eē, verae licet n̄ evidenter, aliud n. est evid. ... aliqd credibile eē, aliud evidenter verum: illud, ut dixi, n̄ hoc hic requiritur, ex his tam lex si et res à p: rei revelata, sit assensus fidei divinae sequitur n̄ tm̃ certò et infallibiliter, qa hō manet adhuc liber ad assentiendum saltem quoad exercitium, ut fit in discursibus evidentibus deductis. s. syllog: debet tm̃ hanc assensum fidei divinae praecedere gratia aliqua inspiraõ, q̃ sic gratiā divina sine quā n̄ possumus credere, ut oportet, scdm̃ Canonem Conc: Trid. et haec non omnibus gratiae efficax dat, sed multis tm̃ sufficiens.

Quaeritur 2º qn ab ecclesia aliqd credendum proponitur an illud testimonium spectet ad revelaõem divinam, adeoqe ad eadem fidem fidei an u. tm̃ sit exterior applicaõ, seu propoõ obti p modum conditionis! R̷ cum dist: si id fiat publicè Ecclia auctoritate hoc est ex assistentia spūs S. ut fit in definitionibus &c. tunc tale testimonium n̄ eē applicaõem tm̃ sed ipsum testimonium seu revelationem divinam seius ex q̃ humanā tm̃ auctoritate aliqd proponatur.

Conclus. 3ª Revelaõ veritatis ut est obtum fide fidei n̄ debet eē evidens sed obscura et cognitio ex p: rei revelata: ordinarie u. ex p: dicentis seu revelantis. licet tametsi evidentia ex p: revelantis minimè obstet essentia fidei, contra hanc com̃ cognitio dicit ppes hō cum S Th. a. 6. ex dictis artis praecedentibus: et 1ª cognitio p: certa est ex Heb: 11. ubi absolutè dr̃ fides eē sperandarum et n̄ apparentium rerum, unde et visioni p speculum in aenigmate ...

440

us et lucerna in caliginoso loco 1. p. graval rão dad. est q̃ supra qa fides debet ẽ libera progress nollus motione factis a. n̄ erat si ex p: rei reuelatæ hret euidẽam. Vnde ptt reuelatione quã hnt beati per claram post visione de rebus m̃ r̃o claré visis non pote ẽ radem filem credend, et ipsa fides ibi euacuatur, dadeq. rão n̄ ẽ de reuelaõe p quã aliunc res euidentr̃ manifesta credetal. Nec refert aplos aliosq credentes tempore Chri habuisse fidem et tñ euidenter suis oculis vidisse q̃ Christus fuerit: Ex n. certũ ẽ quod uno actu n̄ potuerint credere et euidenter scire dande filẽ veritatẽ, sed nec diuersis respu eiusd. filẽ obiecti, implicat n. ut supra: ostendi; itaq habebant fidem respu eorũ q̃ n̄ viderant, n̄ respu eorũ q̃ euidenter sciebant aliud viderunt, aliud crediderunt, viderunt hõem, credebant DEUM. 2ª p. de obscuritate reuelaõis ex p: reuelantis ptt ex golia 4. qa n̄ gstat nobis claré et euidenter reuelaõe illam pp quã credimus ẽ a Dño factã, intrinsec euidẽa ex p: reuelantis f q̃ erat 3: p: d . . . extrinseca, nec ad sciã rei suffi-ciat n̄ obstat raõi fidei ut ptt in pphetis et angelis in viã in qbus fides erat de . . . : Inçar: licet euidenter fuerint reuelatione, pp quã credebant ẽ a Dño, tametsi recte dici pote hijs adhuc obscuram fuisse, nu sibi reuelans sit, q. veritas necne q̃ est ultima rão fidei. ex quo colligr si obtũ fidei filẽ spectes gplete, nec est ut includit n̄ tm reuelaõem, sed et veracitatem q̃ veritatis infallibilis recté, (imo absoluté) in suã intrinsec. cũ raõe includere obscuritatem proinde si hret euidẽam, aseruisset eius fore alitur a fide distinctus: si a. inadequati spectetur qui sola reuelaõe includit pote ẽ euidenter sine fidei repugnantiã ut in 3 p: golicis dictũ, et dñ hac euidẽa in attestãe de quã sup: Preter obscuritas, quia est negaõ euideõ n̄ pt ẽ de essẽa entis positiui, quale est obtũ filẽ fidei ex eam quã . . . negaõ est n̄ ẽ de raõe obtĩ fidei in dicta raõe sed quae signat filẽ et intrinsecé modu quo datur ex reuelaõi, quo quid cognoscit. Explicat tñ ea quasi a posteriori p negaõem . . . ut p: calor remissus p negaõe caloris intensi.

Contra 5. Reuelaõ diuina ut sit obtũ fidei diuina pt ẽ mediata, uel immediata, nec est nil refert siue ueritas credê-

la sit immediaté à Deo revelata, sive mediaté tn̄ hoc est
in alio q̄uis sic continet in aliquâ aliâ immediaté revela-
tā propōe fidei & hoc sufficit modo revelata sit & simul suffi-
cienter proposita. ita contra Scot. Vasq. Cann. alios & pauros in-
1ª p. ad q. 1. et th. docent Bell. l. 3. de Eccliâ c. 15. & 3. de
Just: c. 8. & 4. de amissi grā c. 11. item Albertinus tom.
1. principio 3. coroll. 3. qu. 2. & seqq. Tamen hic q. 1. n. 68.
& 1. p. d. 1. q. 5. du. 3. & alij apud ipsum, q recte docent
conclusiones theologicas (ut applicatas.) sive ex unâ sive utraq
praemissâ de fide evidenter deductas eē de fide eo quod saltem
mediaté in suis principijs [illegible] â Deo revelatae sint, modo
manifestum sit saltem moraliter tales veritatem fidei hic certiam
[illegible] eo q immediaté revelata est, qa q univers. propositi
[illegible] revelat, ipsâ & revelat oēm particularem sub illâ contentā
[illegible] illud cōe praedictā dictū de oī quare si talis veritas fidei
univers. sufficienter & moraliter certó applicata sit in parti [illegible]
tiones supra requisitas recte ex illâ infert conquens particu-
lare de fide n̄ [illegible] [illegible] ob evidentiam consequae [illegible] deductū
vel quus in antecedente contentus, et p illud applicatum est, ut suff.
ostendit Albert:

Conclus. 7ª. Ad fide divinam, sive ad revelatio-
nem Dª veritatis, ut sit ratio formalis fidei requiritur
et sufficit, ut publicé ac toti Ecclesiae fuerit facta, privata
verò seu particularis revelatio de aliquâ veritate, licet possit
ad fidem seu obiectum fidei sufficere, ea tamen praeter publicam
minimé praerequiritur, contra cōes [illegible] haereticos maximé Liber
tinos, qui praeter publicam revelationē per prophetas & aplōs
Ecclesiae factam prio requirunt & fingunt quandā privatam cuiusq
instinctum et revelatiōe eo qd publica illa n̄ possit singulis in parti ap-
plicari nisi per specialem et privatam singulis factam. Sed hanc ap-
plicationem particularem sufficienter fieri posse per praedi-
cationem Evangelij, vel auctoritatem Ecclae sine novâ sin-
gulari revelatiōe constat ex Marci ulto Euntes in mundum uni-
versum praedicate Evangelium, omni creaturae, qui cre-
diderit [illegible] item Romanorum decimo fides ex auditu

tametsi sitn externa fidei propoes per modum obiectis applicatis requisia non negang
phequi et interna aliqua illustraaem per gram qua voltas hom
ad credendum interius moueat, excitet, et adiuvet, ut partim supra
goluo 4. partim tract: praed: de gra necessitate insinuatum est, et
infra gstabit hanc motione si nova revelaois saltem late sumptae,
si alegerent adversarii nil novi dicent. Quod a revelao alicui prius
tam facta circa aliquam veritatem possit esse rao fidei et hoi sufficiens
ad veritatem illa credendam divina fide, modo divinitus illa facta
sit notius est factio naa et essia fidei, tum exempls abraham Isaac
Jacob, Gedeon Samps: et alior Pr ac pph: quam gbuae egeat,
quod aliq non gaiu sentiant: dici tamen tali illam veritatem credendam
fide, qa talis fides non est uelis sed tam partis, eiusdem tamen spei, naa, et essen
tia cum veli fide, cui proinde alii non tenent assentiri, nisi suffi
cienter et prudenter eis pponat illa revelatio, sicus u. cuii facta
est si dissentiat revera infidelis, non tam proprie et sedm usum lo
quendi sit haereticus. Ex hoc et 4a golio g haeret. nemi
temporis sitt, sicuti de potest: aut gra divina nullus evidenter
aut fide divina certus est, ita nemine citra revelaoe speciale
ullo modo infallibiliter sed tam morali persuasione certum esse
posse se hre aut gerere fide divina, s Th. u. 1a 2ae q. 112 a.
5. ad 2um et aug. 15 Civit: 1. non loquunt determinate de
fide divina sed gentem de fide seu hum: seu divina sit, qui
dicunt nos de fide certos esse, aut nos ea ure, tametsi et alqi
possint de certitudine non fidei divina aut evidentiae sed late sum
pta per morali quadam persuasione, q et aliquo modo soles nos
certos fie.

ARTICVLVS IVus

De actibus ac Motivis fidei.

Duplex est actus fidei Internus, q est credere, et Externus q est
qda exterior gfessio, et quasi protestao interioris fidei sedm
illud Rom. 10 corde creditr ad Justitia ore a. gfessio fit ad salu
tem, motiva sunt externa propoes, q prudenter inducunt,
et suadent hoiem ad credendum, de oibus zbus varia qui possent su

Concl. 1a Internus actus fidei est actus Itus gsistens in assen
su, quo veritatibus fidei propter auctoritatem primae veritatis revelantis ass.

timur, ita et Catholicorum sententia fuse probat Bell. 1. de Just. c.
4. et seqq. contra Lutheranos, qui aiunt actum fidei iustificantis
esse fiduciam de misericordia Dei propter Christum. sed nostra probatio
patet tum ex articulo 1º. gal. 2. et 6. tum ex ibidem citatis Heb. 11. et 1. ad
Cor. 13. ubi apostolus applicans actum fidei vocat cognitione, et vi-
sione, fide cognoscimus: videmus nunc per speculum, item creden-
re, ibidem accedentem ad Deum credere oportet et Rom. 4. cre-
didit Abraham, quod non nisi cognitioni conveniunt intelligere etc. item vere (mentaliter)
et credere, et cum assensu cogitare non est sperare aut confidere, quae
non ad voluntatem sed intellectum spectant, cui consonat August. de praedest.
SS. c. 2. unde et definitio fidei actualiter sumpta est dum ait crede-
re nihil aliud est quam cum assensione cogitare.;

Obiicit ab Hæret. 1º. oppositorum eadem est ratio at oppositum fidei
sunt diffidentiae ad voluntatem spectat Rom. 4. non hæsitavit diffiden-
tia sed confortatus est fide. R. 1º. diffidentiam non proprie accipi ut
fiduciam distinguitur, sed improprie pro incredulitate ut graeca vox
ἀπιστία indicat. 2º. potest et dici diffidentiam quae proprie sumi ut
fiduciae opponitur, sed non fidei non proprie propria fide qua Deo
revelanti credimus accipi, sed improprie pro fiducia, quae annexa esse
solet fidei iuxta illud Jacob. 1. postulet in fide nihil hæsitans,
nec tamen ab Apostolo dirècte opponi diffidentia fidei quae fidei annexa
est fiduciae, sed prior responsio magis est ad textum.

Obiicit 2º. ex Rom. 10 corde creditur ad iustitiam, sed cor
in scriptura sumitur pro voluntate de corde exeunt cogitationes malae,
sicut quam petat. R. idem est pro intellectu sumi Matth. 9. quid cogitatis mala
in cordibus vestris, tali itaque modo citato Rom. 11 sumendum est, contra
non accipitur autem pro anima vel prout intellectum et voluntatem complectitur
significat. Obiiciunt et illud Jac. 1. postulet in fide et illud Mat.
c. 8. 14. modicae fidei quare dubitasti, quid timidi estis
sed ut patet ex articulo 1º. fides ibi accipitur pro fiducia, quae oritur quidem ex
fide, atque ut plurimum orta est, non tamen est ipsa fides, caetera quae obii-
ciunt solvenda erunt ex variis acceptionibus sup. a. 1. traditis

CONCL. 2ª. Aliud est credere Deo, aliud credere Deum,
aliud credere in Deum ita ad verbum ex Aug.: serm. 181 de tem-
pore et 61 de verbis Domini docent S. Th. q. 2. a. 2. et Magist. in
3. et Theologi, idque exponunt, quia credere Deo aiunt est credere

vera ē q̃ Logicus (et hoc ad obtū filē Quo fidei spectat) Credere DEUM et credere quod ipse sit DEUS, spectat ad obtū mãale fidei: Credere vero in DEUM est credendo amare DEUM credendo in eum ire, adhaerere, incorporari ita ex aug: S. Th. et Magist: qui addunt priora duo gvenire malis etiam, 3um (vero tantum iustis et bonis, ut ex velle aug: l. c. nec tamen inde sequitur absoluto quod soli iusti vere a. proprie habeant fidem nam peccatores habent eam ut dixi quoad 3um respectum .i. non ad meritum fidei, sed quoad priores duos quod sufficit absoluto ad fidem iusti vero habent eam quoad omnes tres respectus. Priori respectus ut illi aliq. materia non ē actus quosdam reipsa diversos: tametsi alij negent determinate actum charitatis requiri ad hoc ut quis dicatur credere in DEUM aliasque peccatores non possent in symb: dicere credo in DEUM sed sufficere alium actum charitate inferiorem sicut piam voluntatis motionem seu affectionem, qua velit Deo credere.

CONCLUS. 3a. Assensus fidei cum ex discursu procedat, ut sup. probatum est gpositus ex duobus partialibus non tn̄ realiter, sed ratione diversis, quorum unus est obtū mãatis .i. ipsius rei revelata seu credita, alter obti filis .i. autoritatis Dei revelantis per quam fit assensus qui posterior habet se per modum differentiae gstitutivae gplentis et distinguentis assensum fidei ab alijs assensibus.

CONCL: 4a. Assensus fidei sicuti ipse habitus, non tn̄ denominatione ratione obti sui filis, hoc est revelatio divina cui innititur aut ratione principij .i. gratiae ex qua elicitur, sed etiam in se et secundum speciem ac essentiam suam supernãalis est, quia assensus fidei more aliorum actuum intellectus et voluntatis sumit etiam suam speciem et essentiam ab obtō filē hoc a. est supernãale sicut divina revelatio gratia.

CONCL. 5a. actus fidei secundum ordinarium modum credendi requirit prævium actum voluntatis moventis et determinantis intellectum ad credendum, ita ut intellectus non possit elicere actum fidei nisi impellatur a pia voluntate, itidem supernãali et secundum speciem suam, quam voluntatem DEUS sua gratia excitat: ut a. S. et alias hactenus insinuavi, ac communiter docetur a theologis cum S. Th. q. 2. a. 1. quia ordinarie extra propheticum donum minime gstat nobis evidenter, an testimonium revelans plane sit divinum, nec necessaria sufficienter facta sit proposito, tn̄ intellectus adhuc manet liber et indifferens ut potest circa obtum obscurum, et inevidens ergo opus sit determinatione voluntatis. quae excitatur quidem a DEO non tamen determinatur ab eo, alias non maneret liberum arbitrium, illa a. voluntatis determi

naõ cu nõ sit ipsius hoĩs nil officit libertati voltãris libere deter
minat. Sed quid si quis evidenter sciret revelaõem â Deo p
fectã? R. Jltum fore adhuc liberu quoad exercitiu, qa pt actu
suspendere nõ tñ quoad specificaõem, qa nõ poẽt dissentire ob
evidentiã per discursu ejusmodi habitã, quod Deus revelat
certu est. sed Deus hoc revelat ergo est. ut evidenter scio q° cer
tu est: interim nõ nego quin poẽt aliquis credere pp revelaõe
sdm se licet H videret â Deo eam procedere ut nõnulli docent
in angelis antequm beati efficerent factu esse, tali casu intellectus liber
esset et quoad specificaõem indigeret quoq impulsu voltis.

Concl. 6ᵃ. Sed et ipsam quoq voltatem illa credendi spẽ
am necõ debet pcedere Judiciu intellus, ad habitu fidei infu
sũ spectans, et in sua ipsa supernaturale et obscuru quo qs videt
credibilia eẽ mysteriã fidei qd volta cu sit pña, cæca et ignoti
nulla sit cupido nõ fertur in obiectum nisi ab intellu cognitum
oritur q. hoc Judiciu ex Illustraõe divinã et verã q eas
ea credibiltem nõ qdẽ pp motiva, sed pp revelaõem Dei, ita
cu alijs Bec. q. 6. probatus hujus illustraõe necessitatem ex 2ᵃ
Cor. 3. nõ sumus sufficientes cogitare aliquid â nobis, item Conc:
Arauss: Milevit. Trid. in qbus definit necessitas gña vocantis in
ijs q ad salutem spectant, preter hoc tñ judicium adhuc admitte
dum est aliud evidens quoad credibilitatem et naale quod
oritur ex motivis q intellum evidenter garmiunt, et in hoc aliq de
septem docent illud pcium ad credendu eẽ naale, sed morale
aut de hoc posteriori tm illgendi sunt. Ex hac explicã colli
gitur ut quis assensum fidei eliciat ex p. Dei requiritur
intellectus illustraõem et voltis motionem, quod utrumq est gra
excitantis; ex p: u. nra tu Judiciu credibilitatis tum voltem
credendi quod utrumq partim â Deo per illustraõe et motione
pvenientem partim â nobis p intellu et voltem pcedit. propter
illud dr Deus nos trahere, pp hoc dicimur sponte ad fide acce
dere, ut ht Conc. Trid sess. 6. c. 5. et 6.

Concl. 7ᵃ. Actus fidei divinæ in se ita honestus est ut p
bĩus sit eum ex nullã malã circumstã v: g: vanã gloriã
vitiari aut peccaminosũ fieri poẽ, ita plures cum D. Au
gustino de Catechizandis rudibus et S. Th. q. 5 a. 2. q quodã

n oio implicitr gruin sentientes, sed rao nria est, qa actus fidei debet fieri ex supernali imperio voltis adeoq ex gra Christi hac a. n generit ad peccatu, proinde nec affectus credendi malg ee pt. ex quo seqr damones et damnatos licet multa fidei mysteria cogantur credere et credant iuxta illud Jac 2. damones credunt et contremiscunt, id tm fieri nali n supnali aut divina fide, cu hac n elicieatur sine speli auxilio dist ut Concilia definiunt id autem Deus iis impertit.

Conclus. 8o actus fidei meritorius ee q abaillardus n est de fide, si is ex charitate pcedat Heb: 11. sancti p fidem opati sunt Justitiam; an u. et, qr actus s. 1o voltas credendi sit meritorius quaestio est, potius affirmatur, si is eodem instanti fiat cum actu charitatis, et ad Deus fine virtuali referat de quo vide q de merito dixi meritu a. hoc nec tollunt nec minuunt per se motiva ad fidei credibilitem reqsita, ut sine his fides ee nequeat, nec et credens rao rei credenda si evidia tm concomitanter tm se habeat ad voltem credendi, nam meritu fidei pt gsistere in sola pparaoe ai ad credendum, quo modo in Christo sine fide fuisse meritu fidei docet S.Th. tu qa pt qs velle potius assentiri pp divinam revelaoem, qua pp evidentem raoem. si tn illa evidia voltem sic antecederet ut eet rao pp quam quis assentiret raem n maneret meritu fidei illud Greg: fides n hr meritu ubi rao hum: hr experimentu

Concl 9a. per actus fidei tm ex opere opantis augel habitus fidei nra. p alios actus spea, Charitatis, aut aliaru virtutu qa licet hae virtutes quovis actu meritorio augeant fides tn cu illis n ita connexa est ut p eoru actus augeat, qa charitatem aliasq virtutes antecedit, hisq absentibus permanet cu haeretico sit dre fide quovis peto mort: amitti sed qd nrio oibus credendu: alia est necessitas medij, sine quo ordinarie salus obtineri simplr nequit, quomodo baptismus nrius est, alia necessitas praecepti sine quo pt quis salvari, si citra culpam praeptu impleri nequeat. Illa ad et Infantes et amentes gcernit hac tm adultos, qbus lex est. distinguendu et inter fidem explicita et implicitam, p illam dr aliqd in se immediate credi, per hanc mediate seu in alio.

Concl. 10a. fides divina supnalis n sufficit. necessitate Medij nria est ad salutem oibus quoad habitu, adultis vero quoad actus quosdam et qdem explicitos, quales sunt credere q Deus sit; quod

remunerator sit in hac et altera vita est de fide in varijs
Conc: definitum Heb. 11. sine fide impossibile est placere Deo
et credere oportet accedentem ad Deum quia est, et in quaerentibus
se remunerator sit et licet in statu naturae et legis scriptae neque ad
evangelium sufficienter promulgatum non fuerit adultis necessitate me
dij necessarium ad salutem explicite credere mysterium Trin: et Incar:
in omni tamen statu sit necessarium est, et fuit implicite credere utrumque
id est explicite et est de articulo, quod Deus liberator sit saltem in communi, quod
auctor sit bonorum supernaturalium ad remedium peccatorum. explicitam
a. fidem Trinit: et Incarn: seu redempt: saltem quoad substantiam
necessariam ad salutem esse necessitate medij omnibus adultis in statu E
vangelij probabilior hic sententia est quod idem dicendum est de caeteris omnibus
articulis in symbolo saltem quoad substantiam tametsi rudioribus non
opus sit alta mysteria adeo distincte percipere aut credere. Con
traria opinio quae implicit: tantum fidem in praedictis requirit non caret omni probabili
tate defendi potest quod notandum est propter scrupulosos

Conclusio. 11a. Necessitate praecepti necessario credenda aut cogno
scenda sunt in quovis statu i. semper ea quae necessitate medij credenda
aut cognoscenda esse diximus, hoc ipso n. quod aliquid est medium salutis
necessarium cadit sub praeceptum talia a. gratim sunt credere quae vera credi
tu, et quorum cognitio ad recte vivendum in ordine ad finem et
supernaturalem necessaria est ut sunt in specie quod Deus sit summum bonum
et finis ultimus supernaturalis. 2o. quod homo divinis legibus teneatur et
de ijsdem Deo reddenda sit ratio mali puniendi boni remunera
di in altera vita. 3o. cognoscenda sunt praecepta decalogi. 4o. animae
immortalitas et libertas arbitrij. 5o. quod opus sit gratia Christi ad delendum
peccatum originale: In lege a. gratiae omnes adulti maiores aut minores ex praecepto
tenentur explicite credere mysterium Trinit: et Incar. licet multi ob
ignorantiam invincibile excusari possint, item omnes articulos in symbolo
explicite saltem quoad substantiam si non ad ordinem verborum, patet hoc
ex [illegible] Pastorum [illegible] parochis tam serio inculcant ut populos
doceant symbolum, est n. collectio praecipuarum fidei veritatum, quae nos
magis promptius ordinant ad vitam aeternam; caetera sufficit impli
cite credere, ita tamen ut ijs, si sufficienter praesertim ab ecclesia sunt propo
sita nil contra licite possit credi, quia hoc praeceptum negativum sicut omnia
obligatoria fidei respicit, et semper obligat.

Concl. 12ª actus Internus fidei pt. resolui. 1º principal. et
ultimate ac filii in auctoritatem Dei seu 1ª veritatis reuela
tis, hac est n. ultima ratio filii qu quod credimus; nec dat ultrius
progredi sine manifesto imprudentiæ absurdo. 2º resolui effectiue
tum in Deum seu grãm ipsius tum in habitum fidei infusum tanqm
in sua effectiua principia, q tum conu efficiunt actum fidei ac omnino
1º actus credendi supplet locum habitus, grã actualis. 3º directiuè
in auctoritatem Ecclæ proponentis, et decernentis quid credendum sit
sic credimus v: g: purgatoriu, qa Ecclia credendum proposuit et
decreuit, hac tn auctoritas licet infallibilis sit qn publicâ au
ctoritate cum assistentia Spus S. quidpiam decernit, n tn hic p ipsâ
et ultima ratio fili pp quam credimus; ea n. est 1ª veritas reuelans.
4º in externa motiua q disponunt et persuadent hoiem ad cre
dendum p modum gratiosis applicantis; de qbus paulo post et ad hæc
motiua refertur et auctoritas Ecclia, quus n diuinâ sed humanâ
auctoritate aliqd pponit, sic dr qs credere qa videt miracula
frequentur catholicorum, aut qa prudenter videt quod aliqd ut reue
latum filii â viro fide digno pponatur; hac de interno actu, de
externo sit

Concl. 13ª externa confessio fidei si internum actum fidei
supponat seu ore fiat, seu alio signo externo est actus fidei, â quâ illa
regulatur, et dirigitur, n tn immediate â fide elicitur sed ab
externâ poa senfit. ut patet. Est a. hic actus necessario præcepti
n tn semp sed tm certo tempore, qn sct. quis publice interrogatur
de fide, aut aliàs ad honorem Dei vel utilitatem pxi facit; si qde
de affirm: præcepto confitendi fidem sermo sit, nam negatiuum (scit. n
negandam et fidem.) semp et pro semper obligat ut nunquam li
ceat exterius verbo aut alio signo fidem veram serio negare aut
falsam adstruere, vel et simulare licet ob vitandam mortem. Est de
fide q antiquos Hæret: apud Epiph. 1º hæres. 19. et Aug. c. 70
de hæres: Item q novos Libertinos seu Polit: qbi Math. 10 Ois
qui confitebitur me coram hoibus confitebor et ego eum: q a. nega
uerit me, negabo et ego eum. Luca. 9 q me erubuerit hunc
filius hois erubescet. 2ª. Tim. 2. si negauerimus eum et ille
negabit nos. et pp hoc petrus fleuit tam amarè, quod certè
opus n fuisset si qn licerit quacunq de câa Deum negare, negat a.

n quisquis fidē negat, qa negat vera eē, q per fidē scit, p̄a veri
tatem, contra dirigitur. Eō hac gratia

Seqr 1ᵒ nullum poē sine dicē se religiōe eē Turcam, Judæum,
Luth: Calu: aut se n eē Catholicum vel Christianum, talis n hoc ipso
negat fidē Christi Cath: eē veram: dirigi religiōe qa si sm natione vel
Gente se Christianum negaret, aut Turcam affirmaret n censeret
negasse fidē v: g: siquis inter Turcas aut Ethnicos rogatur
nū Christianus eē, si ut sæpe fieri solet interrogare sm relię cp.
pensari cum sit et gnē nostræ licitū sit dicē n

2ᵒ Seqr nos n poē uti actionibus habitu aut signis q quasi
nad suā vel cōi oīu gentiu usu indicant falsas religiones,
ut sunt serio iurare per falsos deos, adorare, genuflectere cum
vel sen cōe Hæret: accipere, hæc n. signa eandē hnt raōm cu
verbis nec obstat quod apli p tempus pmiserint ceremonias Judæi
cas n. idac n. erant plene abrogatæ, sed n peccaminosæ. Naaman
Syrus q̄ tacito assensu Elisei cum rege suo coram Idolo genuflexit fuit
sm politica ceremonia, nec Idolo, sed ut regem adorantem sustentaret
faret genuflexit, Jehu rex Israel simulans se velle offerre Baali
peccavit nec in hoc laudat ā Scr: aut ā Deo sed q sacerdotes Baal
occiderit.

3ᵒ n est q fidē dissimulare, aut et habitu seu verbis nega,
re se sacerdotem Monachum eē talis n. n ideo negat fidē, nisi
sit pcti mendacij otiosi si directē intendat negare aut dissimu
lare nullum nisi si ob iustas caās habitu dissimulet. Rursus a
vestibus licet usu notum pprie sint alicuius secta n est phi
bitum uti bono fine v: g: ad tegendum aut occultandum, tales n.
cum aliorum quoq usu habeant per se n sunt signa pprie et fnlr
ptestativa falsæ religiōs, sic S. Sebast: usus est chlamide
militari qua tn ex lege Imper: gentiles distinguebat a Christ:

4ᵒ per se n malum eē orare aut templa adire, conciones
audire cum Hæreticis, aut Infidelibus ut fit ā famulis Hæretic:
morantibus, modo n fiat aīo pfitendi eorum fidē, aut negandi vera
et absit scandalum et periculum pversionis tunc n. pr se malum eē.

5ᵒ licet et ex caā uti verbis æquivocis contra eos quo qs legi
time interrogatus fidē teneri pfiteri aut id honor Dei vel pxi
utilitas exigit ut si quis dicat se Euangelicum eē, nam et Catholici
re ipsā Euangelici sunt; plura et ad propositū scitu utilia de his

quoad externa[m] p[ro]fessione[m] in parti lit. Ker. Manual. l. 5. 7
art. 4. Kolit. c. 2. et seq.

Concl. 14a. Motiua externa fidei q[uae] hoïe in parti mo-
uent, ut prudenter nunquam et dicit, certo persuadere possit
ad credendum, aut arripiendam fidem uel in ea persistendum uaria
sunt p[ro] uaria conditioe p[er]sonarum, qbus p[er]suadenda est fides, nam
alia mouent Iudaeos, alia Turcas, alia Haeret: alia Cathol:
ut persistant, eiusmodi sentim esse p[ro]p[ri]e generales populorum et Gen-
tium, quoniam nr[ist]a fidei sub lumine nostro: miracula in confirma-
tione facta: multitudo SS. q[ui] p[ro]p[ter] eam fide[m] vixerant. Martyria
pro eadem constanter obita: ueritas p[ro]phetiarum p[er]actorum factis nunc
ecclesiam approbata: analogia seu conuersio eius de facti cum nostra fide.
efficacitas praedicatiois Euang: effectus eiusdem, sicut bona uita pa-
ra eorum qui illa oppugnarunt, qui conuerterunt antiqtas eiusdem
ordo Hierarchicus, Ministrorum successio et subordinatio eorum
admirabilis &c. de qbus fuse Legg. Ildell. Steidel sui Copel. Ser-
uatia d. 1. q. 1. Tan. q. 2. dub. 4. et SS. PP. passim. Ex qbus
S. Aug: q[ue] Epistm fundti c. 4. ait Multa sunt alia q[uae] in Eccliae
Catholicae gremio me iustissime tenent, tenet consensio populorum,
et Gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita
charitate aucta, uetustate firmata tenet ab ipsa sede Petri ap[osto]li,
cui pascendas oues suas Dnus commendauit, usq[ue] ad praesentem episcopatus
successio: tenet postremo ipsa Catholicae nomen q[uo]d non sine causa
inter tam multas haereses ista Ecclia (Rom: sola obtinuit:
haec ille qbus in parti q[ue] Calu: et Luth: plura alia tum ex p[arte]
Catholicorum tum ex p[arte] Haeret: ab eorum scilicet spiritibus et quietatibus
malis fructibus &c. desumpta addit Ker. in summa c. 6. et
Tan. l. c.

QVAESTIO IIa.
De Vitiis fidei oppositis in spe
Haeresi.

Fidei opponitur generatim Infidelitas, cuius coiter
3. spes: non essentialiter, sed accidentaliter tm, ratione subiecti in
quo sunt differentes, recensent. 1o Paganismus seu Gentilismus

NB

quo et Turcæ et Saraceni spectant. 2° Judaismus. 3° Hæresis, ad quam etiam spectat apostasia a fide.

Articulus 1us

De Infidelitate generatim et in specie de Paganis et Judæis.

Notandum 1° Infidelitatis nomine significari partim carentia tam actus quam habitus fidei in subjecto apto, partim positiva quædam repugnantia mentis in assensu fidei, et talis carentia seu repugnantia est, cum quis non tantum positive dissentit, aut contrarium sentit, sed etiam dubitat in fide aut non vult credere, aut vult contrarium sentire.

Notandum 2° Infidelitatem (eadem est ratio specierum) triplicem distingui, aliam nempe dici Contrariam seu contrarie oppositam fidei: talis est in iis, qui fidem sufficienter promulgatam cognoverunt, tamen voluntarie directe vel indirecte se fidei opponunt et credere contemnunt, vel negligunt, tales sunt, ut loquendo stricte hæretici, aut Infideles. Alia infidelitas pure negativa seu materialiter est in iis, qui nihil de fide audierunt, vel invincibiliter ignorant nostram fidem veram esse, ideo interim non positive adhæreant positivo errori; tales multi reperiuntur non tantum inter Ethnicos et Judæos, sed etiam inter hæreticos.

Notandum 3° Paganos seu Ethnicos dici eos, qui nunquam fidem susceperunt, quo et Saraceni et Turcæ revocantur, licet enim aliquid credant seu recipiant tum ex veteri, tum ex nova lege, tamen nec baptismum, nec totam fidem in cæteris recipiunt. Judæi sunt, qui habebant quidem veram fidem aliquo sub figuris involutam, sed adveniente veritate noluerunt deserere. Hæretici, quo et apostatæ a fide spectant, sunt, qui receperunt fidem explicitam saltem in baptismo, sed ab illa defecerunt postea.

Quæritur 1° quomodo et quale sit peccatum Infidelitatis. 2° quænam species sit gravissima. 3° an omnia opera infidelium sint peccata. 4° an et in quibus liceat cum Infidelibus,

Ethnicis et Judaeis agere. 5.° an tolerandi. 6 an possit terra eorum occupari. 7.° an permitti iis dominium in Christianos. 8.° an ad fidem compellendi; de haereticis postea agemus.

Conclus. 1.ª Infidelitas contraria semper est peccatum ex genere suo mort: et per se maius omnibus iis quae contra virtutes morales committuntur. 1.ª p. est not. et indubitata est de fide. Joa. 3. qui non credit iam iudicatus est. Joa. 16. arguet mundum de peccato suo, scilicet infidelitatis. Marc. 16. qui non crediderit condemnabitur. 2.ª p. patet, quia maius peccatum est mortale ex genere suo, seu parvam, seu magnam mendacium (est contra directe virtutem) quam agere contra virtutes alias morales, est tamen unus quo odium Dei, quod charitati opponitur: maius desperatione contra spem ex parte obiecti, obiectum est spei sunt etiam alia praeter Deum. Dixi per se, quia per accidens ex imbecillitate sive ex parvitate materiae) potest esse veniale, sicut et per accidens contra virtutes alia peccata contra morales virtutes possunt esse maiora infidelitate; hoc non aliter peccatis est.

Conclus. 2.ª Inter species infidelitatis extensive et ratione multitudinis errorum contra fidem 1.° gravissimum est peccatum ethnicismus, deinde Judaismus, 3.° haeresis: ex parte modi contra fidem intensive et absolute pessima et gravissima est haeresis, deinde Judaismus, 3.° Paganismus. 1.ª p. patet, quia pagani omnino nihil de Deo credunt, Judaei aliquid, sed nil de Christo, haeretici et de Christo multa impugnant, sed quaedam credunt. 2.ª u. pars de haeresi contrario modo se habet, quia peius et gravius fidei veritatem semel susceptam deserere, et contemnere, quam numquam acceptare. 2. Pet. 2. melius illi erat non cognoscere viam Justitiae, quam post agnitionem retro converti.

Conclus. 3.ª Infidelitas pure negativa quatenus est in eo qui invincibiliter fidem ignorat, non est peccatum, est tamen poena primi peccati ut addit S. Th. ex Aug. Epla 105 ad Sixtum super illud Rom. 1. revelatur ira Dei. 1.ª u. pars est contra quosdam, qui putant post promulgationem Evangelii generatim factam non posse dari invincibilem ignorantiam fidei; sed oppositum patet ex Joa. 15, si non venissem et locutus eis fuissem, peccatum (infidelitatis) non haberent et Rom. 10. dicitur fides esse ex auditu, sed quomodo credent ei (scilicet Deo) quem non audierunt? quomodo audient sine praedicante? sed certe multos non audivisse experientia constat a priori

Indos, ubi hodieq. multi reperiuntur, qui nihil unquam de fi
de audierunt. Tales q. n. damnantur ob infidelitatem, sed ob
alia pctã, q. ordinarie q. legem natã faciunt, vel si quis nulla
habeat pctã et faciat, quod in se est, n. negabit ei deus media
qbus ad fide veniat, cuiusmodi exempla hñt in vitâ Joseph.
Anchiet.

Concl. 4a. Et opibus infid. hoc sentio, i. nullum eorum veré
ac simplr ullius pmij de condigno meritorium e. pôe, qa ad hoc
requirit gra sanctificans, quâ infideles destituti sunt. hoc ipso
quod fide careant ut plt ex Tract. pced: a. de merito, aliud est de me
rito congruo, hoc n. modo pnt aliqd mereri. 2o. oia opa infide
lium, quae ex infidelitate adeoq. malo fine fiunt sunt pctã, n.
fonte n. mala malum opus creat, et hoc tm pbant al. hâ
reticis, aut uno vel altero Catholicorum obiã scriptura, q. indi
cant infidelium opa mala e. ut Math. 7. n. pt arbor mala
bonos fructus fcê. 3o. Nihilominus haereticum absoluti est dicê
oia infidelium quorumcunq. ac n. dum renatorum et Justificatorum opa
mala ê, ita de fide q. haeret. huius temporis statuit Con. Trid
Sess. 6. Can. 7. plt ex Scripturâ de Obstetricibus Aegyptijs a deo be
nefacientibus et ppa remuneratis Exod. 1. de Nabuchodon: et exercitu
eius donato spolijs Aegyptiorum ob servitium in bello iusto q. Tyri
Ezech. 29. et Rom. 2. gentes q. legem n. hñt naturali q. legis sunt
faciunt, item Math. 5. nonne et Ethnici hoc faciunt, q. loca a
PP. in hunc sensum exponuntur. Rao est, tum qa hô pt n. tn sine
gra sed et sine virtute fidei qdam praecepta moralia servare
et qda pctã vitare ut pbatum a 1.3. de necessite gra q. 4.
tum qa infidelis pt hoc fine saltem morali bono sui opis
honesti solum supponere, saltem qa sic decet nec ad opus mo
rali bonum requirit ut vel actuali, vel virtuali ppria (i. q.
pced: actu.) ad deum referat, sed sufficit implicita relatio,
scu ex natâ operis, alias et fideles peccarent operando sine
actuali aut ppria virtuali relatione opis in deum, adde quod
tales infideles n. semp destituant actuali grâ, quâ adiuti pctã
vitare aut bona pstare pnt. Ex quo sequitur magis haereticum
ê quod et fidelium imo et Justificatorum opa oia sint pctã, aut
impia velut Luther Calv: et Inst. 1. l. 3. c. 14. s. 4. et 11 asse
runt in Conc Trid: l. c. damnati et infra de bonis opibus magis re
futandi. Obiectiones Haer: ex Script: PP. aut roe solvuntur ex dictis.

et 1. c. de gra.

Conclus. 5ta Infideles admittuntur ad conciones aliosq cultus Catholicos praeterquam ad missam ut hab. Cap: Epis de consec: dist. 1. ex Conc. Carthag. 4. Can 84. cum ijs etiam licet agere in rebus et actionibus politicis, aut indifferentibus, cum hoc nusquam prohibeatur, idq patet ex Cor. 5. 7. et 10. non tamen in rebus ad cultum falsae eorum religionis spectantibus patet ex q. 1. a. 4. et ex 2. Cor. 6 nolite iugum ducere cum Infidelibus, scilicet in rebus ad cultum eorum spectantibus. quin imo et in alijs quibusdam rebus per accidens ratione periculi, aut scandali, cum ijs agere non licet ac ob has causas nec non et in detestatione seu poenam infidelitatis, imprimis Judaismi in iure Cap. Nullus et Cap. omnes 28. q. 1. prohibetur cum Judaeis simul habitare, cibum sumere, balneare, eorum operâ medicâ uti in pretio ematurnu[tritionem] titionem in eorum domibus agere, ijs famulari, servitute obligari eos praeficere publicis officijs inter Christianos annumeris eorum vesci @ sed in his non videtur committi peccatum si periculum, aut scandalum absit, quae ad Consistas spectant magis quam ad nos.

Concl 6a. Infideles Ethnici et Judaei seu subditi Christianis sint seu non eorumq ritus qui non sunt iniuriosi nec contra legem naturae possunt tolerari vel ad maius malum vitandum vel ne impediatur maius bonum, quale esse conversio infidelium, vel ob paratam et magnam utilitatem, ut c. c. ex hoc ipso quod toleratur approbatur. si tamen iniuriosi sint Christianae religioni, aut Ecclesiasticae potestati aut Innocentibus possunt prohiberi et impediri licet subditi non sint, imo ex Justitiâ impediendi sunt in subditis. ac in his quoque princeps Christianus potest omnes tales ritus impedire, etsi per se iniuriosi non sint, ut probant aliqui docent modo sint contra legem naturae exemplo Constantini Magni, ut hab. Codice de paganis. Ex quibus sequitur libros, quos Judaei aut Gentiles contra Christum et nostram religionem ediderunt, ut potè iniuriosos non esse tolerandos, secus est de ijs libris qui tamen simpliciter continent expositionem veteris testamenti, qui subinde tales multas illustrant figuras.

Concl. 7ma probabilius licet terras infidelium non subditorum hoc ipso quia infideles sunt et contra leges naturae agant occupare: alij tamen putant probabilius et quod hoc per se non liceat, nisi vel in

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

vindicta alicuius iniuria in Ecclesia, vel Innocentes, vel ob iusta defensione. 1a p. patet exemplo, tum Israelitarum, qui volente, imo iubente Deo terras infidelium occuparunt Deut: 12 subvertite omnia loca, tum aliorum principum Christianorum, qui a Summis Pont: aut alijs viris laudarunt quod infideles subiugarunt: vnde non iure merito privari dominio. 2do quod post fidem promulgatam ulterius pergant sua infidelitate servat offendere tametsi publicus forte sit, ut hic 2a p. principes infideles non ipso iure quod infideles sint privandi dominio et Jurisdictione iuxta illud Mathei 22 reddite Caesari quae Caesaris sunt. Luc. 22. reges gentium dominantur eorum. Sed et Apostolis et omnibus obedientia praestanda iubet 1a Pet. 2. Quod ad Israelitas attinet fecerunt id iussu Dei, qui est supremus dominus, alij principes ideo laudantur quia debellarunt vel haereticos aut apostatas vel alioquin subditos, vel alias iniuriosos. vindicta in non subditum procedendum quando est.

Conclusio. 8a Infidelibus potest privari antiquum dominium quod habent in subditos fideles, modo ipsi quod fidem iniurios si non sint, nec non etiam, quin publica Ecclesia potest infideles ipso iure non sint privare dominio in eos subditos, quo recenter Christiani fiunt. 1a p. patet ex paulo ante citatis Script: et iure Divino potest unus dominus in alterum: nec alio iure divino ob hoc reperiuntur exempti fideles subditi, nam Math. 17. quo Christus ait ergo liberi sunt filij, de se ipso loquitur qui filius erat supremi omnium domini, proinde a tributo faciat exemptus. 2a p. ratio est quia facile nimium dominium cederet in scandalum aut pericula Christianis. Sed 3a p. publice indicari potest quod pred: quod fideles recenter Christiani ob morale periculum [illegible] perversionis possunt licite ab infidelibus dominis abstrahi.

Concl. 9a Principes Christiani tam Ecclesiae quam saeculi possunt quoque Infideles iudaeos aut ethnicos subditos compellere ut non impediant sed permittant imo etiam ut audiant praedicationem Euangelij non tamen directe ad fidem aut baptismum compellere possunt 1a p. patet quia Ecclesia habet ius praedicandi Euangelium a Christo quod qui id impediunt a superioribus compelli imo et puniri possunt. 2a quoad [illegible] auditionem Euangelij patet ex praxi Ecclesiae Romanae cogentis Judaeos certis temporibus ad conciones aut si noluerit iubet

credere, quod tn̄ indirecte tn̄ est cpellere, nec obstat libertati animi ad credendu. 3ᵃ. 1. Paulie c. 1ᵃ. Cor. 5ᵒ. qd mihi de ijs q foris sunt iudicare, cui adde quod actus credendi debeat ē liber. possūt tn̄ tales infideles ad fide indirecte cogi, nimiru vel negando ijs ius habitandi in fidelis ṗti-cult vel maiora tributa imponendo qua alijs fidel: subdi-tis, ut sic ad fide alliciant. Nec obst. Luc. 14. dicitur: exi in vias et sepes et cpelle intrare: q vel hanc parabola scisse n spe-ctare ad cōversionem infidelium ad fide, sed aut fidelium petitiō ad cœna seu nuptias æterna gloriæ ut sūt ijs q ā rego ōm sariunt, aut infidelium qde sed ēorū tn̄, q ā fide semel suscē-ptâ defecerunt, in hos n. eccla ius hr̄, velut exponit Aug: vel spectare qde ad quersione infidelium et Ethnicorum, ac Judæoru, sed illud cpelle n debere p directā coactione si-mi sed vel p indirectā vel p efficaci suasione vel mira-culorum vehementia, ut sēt Leo: c. 23. summa.

ARTICULUS IIᵘˢ.
De Hæresi et Apostasiâ.

Vtrisq definitioni tangem aliqd inde consequens amepr vt qd propriè sit Hæreticus et apostata, item qd ppō Hæretica, cuius occasione et tractari solet de aliarum ppōn varijs cēsu-ris, quales sunt erroneæ hæresim sapientes temerariæ.

Conclus. 1ᵃ. Hæresis nōe teste à Græco ἑλέσθαι eli-gere duo signat 1ᵒ. genatim quamlibet electione seu sentiā, qualiā electam seu vera sit seu falsa. 2ᵒ. strictius et sēdm com-mune usus, ac in ṗnti signat errore in fide seu electione alicuius sentiā contra fidem, i ppa et secta dici solet. Apostasia ex nōe et gnatim signat defectione; specialiter v. et in ṗnti defectione à deo hæc fit tripl. 1ᵒ. à religioso ordine. 2ᵒ. à statu clericali. 3ᵒ. ab obedia, ut fit p schisma. 4ᵒ. à fide et haec tn̄ huc spectat.

Concl. 2ᵃ. Hæresis definit error pertinax vera fidei aperte cōtrarius in eo q Christi fidem aliqn̄ susce-pit, vel qs idē est voluntarius error cōtrius qā aliqua fidei veritatem cu pertinaciā asserts ab eo q fide suscepit

jta cp S. Th. et definiuny ut uere est apud Rev Tan. q. 8.
et alios ex utraq definitione q dada in re est sequ. blaspi
nitio n. Wmâ q̃ste tñ seu pure negatiuo Hæresis in
qualis ob ignorantiam est in multis q vulgo Hæret: putantur
sed hæresis fidei contraria et proprie dicta, ad quam in defi
nitionis requir. ut sit error intell. seu assens. falsus ab glo
procedens, quo spectat et Dubitatio qria quâ quis positiue iudi
cat licet cum quâdam formidine oppositi aliqm fidei propositionem n
ẽ oio ueram talis enim uere errat q fidem, ut fere est, si qs nega
tiuè tñ dubitet sicut n determinando se ad alterutram partem
ly. n. n est Hæreticus, sicuti nec is uere, q tñ extrinsecus negat
finem prie interno dissensu, qa n est error contra fide et capita
lis saltem in quia n incurrit censuras Hæreticorum. 2º requir.
pertinacia seu ut error sit pertinax qualis est si qs diuino verbo
sufficienter proposito, adeoq sciens uolens directe vel indirecte relu
ctatur, a ce et ideo in definitione est dr voluntarius error et apte qrius
uera fidei, quare etsi qs cum culpabili et crassâ negligentia in fide
erret (si qa minimum curat discere ueritatem fidei nec ad ea
dignoscenda se sufficienter applicat) peccabit qdem mortal. n tñ prop
e erit hæret: qa n errat cum pertinaciâ sicutem ueritas a Deo
reuelata si sufficienter n dr gstat ut ponit. 3º requir. ut talis
error pertinax q fidem si in eo, q aliqn ueram fidem suscepit ut di
stinguatur hæresis a Judaismo et Paganismo, nam q fidem nunquam
suscepit Judæus, aut ethnicus est si tñ talis se hæreticis adiungat
et eorum Dogmatibus assentiatur nec baptizatus sit erit q de facto
hæreticus n tñ ut hæreticus absolute puniri poterit.

Conclus. 3a Apostasia a fide est species Infideli
tatis, qua quis â uerâ fide in baptismo susceptâ recedit. Ex
quo apparet 1º apostasiam proprie n distingui a 3bus aliis speciebus
Infidelitatis, nisi qatenus aliqd commune oibus 3bus immixtum est in eo
q fidem semel suscepit pp hoc ipsum tñ magis ad hæresim spectat
materialr tñ, seu ex parte sui materialis eius speciei sic cuius est illa
infidelitas ad qua qs defecit, unde apostata ad Judæos de
ficiens Judæus erit ad paganos paganus. 2º apparet, q
ratione modi, seu tñ a quo oïs apostata sit hæreticus, imo et q
oïs hæreticus ut pote â fide semel susceptâ deficiens apostata,
si tñ apostasiâ formaliter strictius p defectione â totâ fide, oïs sit

auctores catholicos negando et Christum, tunc nominis haereticus dici potest apostata, quod ad quaestionem nostram spectat. 3º apparet tam per apostasiam quam per haeresim fidem catholicam amitti, non autem per alia peccata, licet contra fidem sint, quia non per alia peccata contra fidem, sed per solam fidem haeresim et apostasiam tollitur obiectum formale fidei, alii enim praeter haereticos et apostatas licet non tollant, non sufficienter apprehendunt et res clara est in Judaeis et Ethnicis de aliis patet ex c. 2.

Concl. 4ª. De censura haereticae propositionis aliarumque quae cum haeretica affinitatem habent haec ex Theologis communiter sentio. 1º Haeretica propositio est quae manifesto et consentienti iudicio Ecclesiae Catholicae repugnat, sive quae dogmatibus fidei ab Ecclesia Catholica receptis et promulgatis repugnat u. g.: negare purgatorium, missae sacrificium. 2º propositio erronea est, quae adversatur alicui veritati, quae quamvis non certum est expresse de fide esse, omnes tamen communiter de fide esse censent u. g.: dicere B. Virginem integram in partu reservatam esse, quamquam tamen error latius sumitur, prout haeresim etiam includit. 3º errori proxima seu in fide periculosa propositio est quae propositionibus probabilibus ad fidem spectantibus adversatur u. g.: dicere quod solus Pontifex non sit infallibilis quoniam enim probabiliter est de fide. 4º propositio haeresim aut errorem sapiens seu de haeresi aut errore suspecta est quae absolute quidem bonum sensum habere potest, tamen ex circumstantiis aut verborum proprietate potest in malum et fidei contrarium sensum accipi, tales multae sunt glossae ab Haereticis ad Pontificia scripta adiectae. 5º temeraria propositio est quae sine auctoritate et rationis fundamento communi Doctorum sententiae adversatur; dico sine auctoritate et rationis fundamento, quia si quis bona ratione ductus cum auctoritate unius tantum auctoris haud etiam multis contra aliorum Doctorum sententiam sentiat non est temerarius, auctoritas tamen unius sine sufficienti fundamento non sufficit ut bene Vasq. 1ª 2ae d. 62 n. 10. et quidam alii. Sed neque statim pro communi sententia habendum quod multi Doctores tenent, aliqui enim tantum alios sequuntur et iurant in verba magistri, non attendentes ad fundamenta opposita, sed sufficit si aliquot graves u. g.: septem nominis diversarum scholarum cum firmis rationibus stent pro aliqua sententia. 6º male sonans seu piarum aurium offensiva propositio est a qua piae aures abhorrent u. g.: nunc dicere B. Virginem non fuisse immaculate conceptam, aut aliquos miracula patrantes non esse sanctos. 7º scandalosa propositio est quae potest esse aut nata sua est occasio seu causa erroris in fide, vel aliis virtutibus u. g.: dicere quod in rebus venereis ex parvitate materiae non detur peccatum. 8º seditiosa quae seditionis aut schismatis causa est aut esse potest u. g.: dicere quod Politicum Principem potest

ag3 ac Ecclesiasticus indicere et abrogare festa. 9° improbabilis sen-
tentia est, quae nullum habet idoneum auctorem vel licet habeat caret
tamen probabili fundamento, v. g. dicere quod corpus Christi more ut labijs admo-
ueri quam saniorem operetur. De probabili et improbabili opinione agitur
in Topicis Logica. 10° denique noua seu singularis opinio est quae
licet non sit contra communem DD sententiam, eo quod non tractarint tamen in nullo
auctore reperitur. Non tamen noua censenda est quae implicite in au-
ctoribus sicut in eorum fundamentis continetur licet expressa ab ijs non sit ut
bene Less. l. 2. de beat: Haec de censurarum censuris occasione
Haereticae propositionis, quae circa monent DD studiose ne nimis praecipites
in censendis sententijs, saepe enim aliqua propositio quae initio videtur in
disensione alicui vera esse improbabilis scandalosa, erronea, quae tamen postea
adhibito examine disputationis aut considerationis apparet talem
non esse de quo videri potest Vas. l. c. 1. p. d. 12. n. 14.

ARTICULUS III^us

De Communicatione cum Haereticis, speciatim an et quando cum Haereticis disputare liceat aut eorum libros legere?

Multa de communicatione cum Haereticis ad q. 10. et 11. solent tractare Theologi
specialiter Bec: t. 2. qq. Capitibus 13 et in manuali l. 5. a. c. 6. pro ple-
raque sufficienter eloquuntur ex dictis q. 1. a. 4. Quaeres: 13 cuiusmodi
sunt an cum ijs orare, aut templa adire liceat, conciones audire, ad
sepulturam comitari, baptismum in necessitate petere? affirmative, si causa
subsit et talia non fiant animo sentiendi cum ipsis aut haeresim simulan-
di. Item scandalum et periculum absit. Coniuges tamen haereticas ducere
non potest, quia malum est minime licet, nec Eucharistiam eorum sacerdoti aut ut
fidem dissimulet accipere, nec carnes ob eandem causam cum ijs prohibito
die comedere nisi in loco persecutionis ob vitandum periculum vitae seclu-
so scandalo. Metus mera irrisionis non excusat. Haec, et quae-
dam alia cum ex dictis colligi possunt, hic tantum de disputationibus cum ijs hoc articulo
et sequenti de lectione librorum Haereticorum in subsequenti verbi dictum.
partis cum Haereticis quae de fide vera disceptantur quod ad probationem
quaestione sit

Conclus. 1ª. Disputare cum Haereticis de fide illicitum, et vetitum est 1º si quis mala intentione disputet, v. g. animo oppugnandi veritatem fidei, aut in dubium revocandi, patet, nam praeterquam quod hoc utrumque malum sit talis exponit se periculo (licet tunc experientia casu fiat) deficiendi à fide stante illo animo contra ipsi et Haeretici Imperatorijs legibus, lege 2. de summa trin. prohibentur disputare: Judaeis tamen aut Gentilibus aut is cui non dum fides sufficienter proposita est non prohibetur disputare ad explorandam veritatem. 2º. Illicitum est et vetitum sub poena excommunicationis prohibitum si disputans sit Laicus, ut habetur in decreto Alex: papae Cap. quicumque de Haeret. in 6. Inhibemus quoque, ait, ne cuiquam Laicae personae liceat publicè vel privatim de fide Cath: disputare, qui vero contra fecerit excommunicationis Laqueo innodetur. Ratio est quia laici plerumque vel indocti, vel aliàs ad hoc minus idonei à Jure censentur; quia non tamen haeretici magis doctiores adeo versipelles in hac palaestra sunt ut multum caute agatur plus mali quam boni sequatur. Et licet Ster. l. c. ad commune consuetudinem obligare ce putet hanc legem sub excommunicatione obligare omnes omnino laicos tamen si docti sint, imo quamquam doctiores Ecclesiasticis existimo tamen cum Castr: Tan. q. 3. Sanh. l. 2. Val. p. 4. q. praedictam legem contraria consuetudine non solum nunc in Germania et locis haeresi infectis aut abrogatam esse, ut videtur innuere Ster. l. c. aut viros doctos in casu necessitatis, aut magnae utilitatis disputantes, licet laici sint non ligare ex intentione pontificia legis, quae videtur tamen ob periculum aut subversionem, ratione imperitiae quae ut plurimum in laicis, quorum res fidei est, hanc disputationem Laicis inhibere; clericus autem indoctus si disputet non peccabit quidem contra praedictam inhibitionem nec excommunicabitur, peccabit tamen graviter ratione periculi. Lex n. Civilis Nemo Clericus Codice de Summa Trin: prohibens et Clericis disputare cum Haereticis, per se non ligat Ecclesiasticos quia Civilis est. 3º. illicitum est, si planè nullus inde fructus seu utilitas speretur, sed potius contentio, pacis perturbatio, maior obstinatio et exacerbatio ut contingit apud pertinaces Haeret; patet si n. de omni otioso verbo reddenda sit ratio, ratio Matth. 12. quanto magis si per tales disputationes non tamen nullus fructus speretur sed potius maior exacerbatio pertinacia, aut contentio oriatur et ob hanc solam causam Dominus de Spreche c. 15 censet illicitum vel importunum cum haereticis contra Apostolus 2 Tim. 2. ait noli contendere verbis, ad nihil n. utile est, nisi ad subversionem

ob has caūs pōt. et peccare eos, q n̄ tm̄ inter imperitos, sed et alios
tunc tm̄ incipiant disputare, qn̄ vino incaluerint. 4°. n̄ licet
rōe periculi ex parte auditorum qn̄ fit cora idiotis simplicibus ac
modestis disputat. ega tale qd ex argtis q̄rijs q̄ vix aliqd ipse licet
aut pervertunt, aut in errore corroborant, nisi forte disputans
eē adeo doctus, celebris, clarus, aut perspicuus, ut ex eius solūtionibus
lib[er]is et ad capta et simpliciores accomodatis nihil periculi ti-
mendum eēt aut nisi licet tales simplices ad disputationem solicitare
tur, utroq̄ n. casu etiā disputatē licitum s n̄ ee vnū dicit.

Conclus. 2ª Extra casus supradictos imo absolute p se
loquendo disputare cū hæreticis de fide seu publice seu privatim
ad convincendos errores, vel tm̄ et ad hæreticam doctrina, seu ingenij levi
tatē imo sæpe noxium; ht 3. part. 1ª pōt ex gelias. 1ª et sane
n̄ p se intrinsece, aut illicita est disputare si habitā bonā inten-
tione nullus fructus inde ex parte ptinacia in hæreticis oriatur
aut ex p: pusillorum scandalum. 2ª p. quod laudabile sit seu licitum
pōt exemplo Christi et SS. nam oppugnare, confutare errores, propugna
re veritatem, vel etiā se ad hoc utiliter suo tempore ostendere exercere
honestum licitum et laudabile est. – Quin n. dicit (q 3ª p. qdi: art.) si fi-
deles ad perfidiam solicitare, nec scandalum aliter effe pōt, expelli aut
si prudenter æstimat id ad honorem Dei, aut proxi utilitatem conducere
hoc servit illud ad Tit. 1. Oportet Epum sine crimine eē ut potens
sit eos q contradicunt arguere.

† Conclus. 3ª Ut a. prudenter disputetur cū hæret: eæ
dt ineat contentur. 1°. res caute tractanda est, sunt n. sic constituti
ut confestim triumphent magisq̄ perfidi reddantur, modo Catholicum
aliquod negotium facessant suaq̄ apparentes, et ad vulgi ap-
plausum trahantur. 2°. Cathol: disputator n̄ debet sibi nimium
fidere, aut hostem despicere nam si hæreticorum mores spectemus, sunt
impudentes, audaces, versipelles; si doctos ingenij sæpe sunt nobis
pares, aut superiores; si studia totos se controversijs et studijs dedunt,
si auxilium diabolum mendaciorum prē, versutius disputator ipsis
adest ut pōt ex historijs apud Florimundum; deniq̄ si rē ipsam
spectemus de quā disputatur licet a parte rei p Catholicis sit cer
tissima et infallibilis, tn cū fides sit obscura aliter longe hæreticis
apparet, quā nobis fide illustratis 3°. cū incredibilis sit (ut
tan. hic l. 9. du. 5. loqt.) hæreticorum in disputando tergiversa
tio, asyllogistia, impudentia et pertinacia, opus est magnā pati-
entiā, et gtia Dī, q cū ipsis disputare velit, alias fiē, et cerebro, et

stomachi, exercitio incaluerit necesse est. 4º magnâ charitate, comitate, lenitate, et humanitate erga eos utendum, depositis cogitationibus acerbis signisque, quibus uri possent et offendi, hoc enim multo magis irritantur quam mulcentur. 5º non tam cupidine victoriæ, quam amore veritatis omendæ ad Dei honorem, et non tam ad utilitatem adversæ partis disputandum est ... 6º ante omnia auxilia Dei, cuius est pertinaces animos emollire, per effusas preces ante hoc exigi implorandum est, nam neque qui plantat neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus 1. Cor. 3. fides enim est specialiare donum Dei. Juvabit et ad hoc speciatim per intercessionem invocare Deiparam, angelos custodes locorum seu personarum, SS. PP. hac et alia fructuose in Germania cum hæreticis adhibita fuisse à Petro Fabro uno ex 10 primis PP. Soc. Jesu refertur ex eius epistolâ ad Jacobum Laines in illius vitâ et Tom. 1. histor. Soc: eadem consilia notanda fere ex Possevino l. 7. bibliotk. c. 3. præscribit Tan. q. 9. n. 162. verum cum hæc nimis sint consilia quædam magis quæ in parte et ad praxim nostram tum ex dictis Auctoribus tum ex aliis colligenda, quæ ea ex praxi ac usu constabunt et comperta hinc notanda addemus sic quoque.

Conclus. 4ª. Præter supradicta in communi particulariter in praxi prudenter, et caute agendum ac disputandum cum Hæreticis adhuc sequentia quidem bono iudicio observanda sunt.

1º status quæstionis proponi ac continuo et accurate præ oculis haberi debet et nullo modo permitti ut ab adversariis evertatur et alio deducatur qui enim intra propositam quæstionem non continentur, sed ab una ad aliam se permittant saltare (ut ordinarie solent, maxime dum premuntur) nunquam ad finem pervenient, ut se victos fateantur, aut agnoscant, unde si nec moveantur nec permittantur controversia nec ad fidem nec ad propositum spectantur.

2º oportet disputantem in promptu habere partim consilia partim specialia contra hæreticos fidei Catholicæ motiva et principia, quæ ad captum cuiusque sunt accomodanda, item loca tum Scripturæ, tum PP. quæ vel pro nobis faciunt, vel ab iis de obiici solent, ad hoc conducere sedulo tractatio controversiarum, quæ per annum scribuntur ut â Rev: Bell. aliisque controversiarum scriptoribus tractantur.

3º non utendis argumentis parum solidis, licet apud Cath: Ad. reputentur, solent enim solvuntur, et illi sibi victoriam arrogant, nec opus ingentem habere congeriem, sufficient pauca modo firma et solida accipiant, et graviter urgeantur, providendo quid illi respondere soleant, ut possit occurri et via elabendi obstrui.

4º ex argumentis enim ad fidem veram persuadendam potissimum valent Notæ veræ Ecclesiæ (de quibus tr: seq:) ex reliquis enim hac maxime illis inculcari possunt

1º unde habeant nam, aut illam scripturã eẽ Canonicã verbum Dei
2º unde habeant quasdã observãões, seu traditiões, q̃ nusquã in Script:
extant v: g: de Paschate, de Dnico celebrando, de qbus Tr: 2. actum
3º qbus signis suã vocaõem pbent. 4º cur nullã nos a. tot mira=
culã hodieq habeamus, et illi n. nunquã se pnt exhibere.

5º commodissim̃ et argute persuadendi nrã fide petitur ex intẽ
ntoĩu SS hoc modo, an adversarii putent aliquẽ ex oĩ vetustate
post aplõs venisse ad coelum, et quemnam nominent (v: g: S. Aug: gr.
debuit hrẽ verã fide sine quã impossibile est placere Deo, ut no
tum est iam examinet an fidm Cath: fide vixerit, nec ne: illud petẽ
dum est ex notis nrã fidei, ex eius epistolarum, missã lectã ex Mrẽ suã vi
ta austeritate suaque peregrinationum, monachorum et siĩe argum
de possibilitate servandi præcepta fieri pt; si n. quos nec aliquem potuit
â Moysis tempore ad nos usq ad coelum venisse, si aiant ut mente
q̃ intras debuit servasse mandata Dei et Math: 19 si vis ad vitã
ingredi serva mandata, ex quo concludat, aut servari pòe aut â dẽ
dto tempore nullum ad coelum venisse quod dicta affirmaõi repu
gnat, et hrẽ extrema dementia est.

6º utendum ntrario et apto exemplis, ac similitudinibus, q̃ rebus
obscuris magnam lucem solent addere. v: gr: si hæreticus dicat sibi et
cuivis p se fore respondendum de fide in iudicio n altri pro alio, ple
se se et n Ecclia aut Papa debere fidei Auctores examinare et iu
dicare; obiici pt hoc perinde ẽ ac si civis subditus, aut reus diceret ma
rem agi, neminem pro se moriturum, p̃de nolle se â Magistratu aut
iudice regi.

7º valde pdest eorum opiniones propriã seu primaria do
cumenta hre perspecta; ac ex iis g ipsos argumentari, sic fere facit
pter: qa cum sua negare n audeant oĩu optime suis laqueis strin
guntur v: g: aiunt nihil credendum nisi scriptum, subsumitur ac hoc
ipsum nusquam in scripturã legitur g: n credendum. aiunt sola fides
sufficit ad salutem g: n opus est utramq speciem Euchiae ex præcepto
sumi. si Evglici dixerint nobis absurdum eẽ corpus Chri inclu
di in pixide â muribus rodi et confundant ex eorum ore dicendo, tu
siũ hos Chri corpus est ubiq g est in pixide et in muribus et. Se
cus ex hoc nota aliter nam modernos hæreticos, quã primos eoru
hæresiarchas in multis sentire, sæpius enim ex propriis eorum Dro
ribus et absurditatibus convicti multa limitarunt aut mutarunt v: g:
Lutherus absolute reiecit opera tanquam reqsita ad salutem, hodie
aiunt requiri, n tu ut merita sed ut signa fidei. Lutherus absolute
negavit servari pòe præcepta, hodie aiunt pòe, sed n quoad affectus
amorem, sicuti et nunc admittunt votum continentiæ, si qs n experiatur continentiæ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

dono se privatum esse, quod tamen Lutherus absolute negavit. Ex quo sequitur
nunc non amplius valere antiqua argumenta Bellarmini aut aliorum contra eas opi-
niones, quae mutata sunt, sed vel nova adhibenda, vel saltem novis admi-
niculis fulcienda ut recte idem recens notat.

8°. Autores sive PP sint seu alij ex Catholicis à nobis citandi
vel ab ipsis citati oculatim inspiciantur, nec nimium fidatur cita-
tionibus, quam incredibile est, quam in omnibus fere libris mendosae sint. Imo co-
nere interest nosse qui sint supposititij et genuini libri, PP in quibus si
quid citent sibi absonum, et mirabile videatur, non statim negetur,
sed liber petatur, multa enim apud PP adeo mirabilia reperiuntur
ut si ab alio dicta essent haeretica esse putarentur, itaque exponi in me-
liorem partem possunt et debent, non torquendo verba temere sed ex co-
po libri nec non ex antecedentibus et consequentibus verum sensum eruendo.
Videndum etiam Catholicis, quae sint suspecti, aut ab Ecclesia rejecti, ad
hoc servit index librorum prohibitorum Concil. Trid: aut Inquisitionis
Hispaniae apud Catholicos editus quod addo, quia posterior Index
Genevae cum Haereticis praefationibus in Catholicorum calumnias editus non est
ratus. 9°. Cum illis sint ad effugia quaerenda valde solerti, quamque initio di-
sputationis quidam tanquam fundamentum vel occasionem disputationis interrogare
initio solius quaeruntur, cum adhuc lateat quo tendant, aut quid inde
secuturum sit v. g.: ut probari possit oratio pro defunctis prius petunt ut
num libros Machab: pro canonicis habeant, an secus.

10°. Argumenta non tantum ex ratione, sed et ex PP et Scripturis desumpta
ne illi eludi possint non nude sed discursu adhibito redigantur in
formam dialecticam seu syllog: quae exactissime servanda et continuo in-
culcanda Haereticis, qui sua ut solent confusa ut prae veritatis luce de-
stituti proponunt, ac tanquam pestem et anguem oderunt formam dialecticam
veritatis eruendae facem et ductricem, quod si ipsi non placet, tunc eorum
longi discursus, orationes aut plura alia à nobis redigenda sunt in for-
mam dicendo quod nimirum verbosè declamasti in formam redacta
efficiunt hunc syllog: vel enthym: uti patres nostri in Colloq. Ratisbon:
fecisse quod si nolint victi pronuntiandi sunt ut pote sua non valen-
tes in forma proponere de hoc vide Tan. in relat: vel: hac enim ratione
nec ad alia elabantur continentur [illegible].

11°. Si protestentur ex sola Scriptura se velle disputare ut solent
attendendum est num ipsi argumentandi et quid nos proponendi munus
in se accipiant an id à nobis exigant, si quasi argutori et nos ex Scri-
ptura comprimere velint, secure possit acceptari si nullus enim locus Scri-
pturae sane ulteri adversatur fidei nostrae, si vero munus probandi à nobis
exigant, attendendum erit, qualis sit materia de qua disputandum, si sint

aa: q: ex solâ scripturâ sufficienter possint probari ut sunt Infallibi
litas, Ecclia: primatus Pont:, tunc iniuste admitti pro iudice Scri-
pturae [illegible] Aug. l. de unit. Eccl: c. 19 disputans cum Donatistis admittere
immò ultrò petijsse, si aa pendeant ex traditione, iudicem non admitten-
dam est et non probrosum uideatur nolle ex solâ scripturâ in his disputa-
re, ostendi debet iniqua esse postulatio, ipsa quod nos ipsi et q:
demonstrare in controversia sit, num aliquod credendum, aut admitten-
dum sit quod non sit in Script: nos inicere petere principium, uel id probi
gari sine probatione quod in q. est.

12. 6. Nos titulo antiquioris possessionis meritò possemus
necessitatem et officium probandi in illos deriuare nam cum difficilius
sit opponere, quam respondere fraudulenter ut plurimum solent
nobis imponere onus probandi cum tamen ipsis incumbat, qui non statim
munus probandi acceptandum, sed petendum ut ipsi sua principia probent
ut ostendit Tanal. l. de princip. [illegible] Vt nos quoque obtineat
[illegible] nos et antiquâ fide habeant, atque cum nolint se
nrae fidei subijcere si petant probationem prius à nobis explicandum
[illegible] nra fide hactenus in possessione fuisse prout postulandum ut [illegible]
probent si dicant axioma esse quod affirm: incumbat probatio. Et affir-
manti non ut sit necesse incumbere, sed affirmanti qui argumentatur
alioquin contraria contrarijs esset partium argumentantis et respondentis nam
modo hic modo ille affirmat.

13º. absolute loquendo consultius est in disputando non se abstin
gere ad unum tantum genus argumentandi, cuiusrei ratio redditur, et à simili [illegible]
licet gladiatori multo generosius esse ac laudabilius non unico tantum sed ua-
rio armorum genere [illegible] uelle pugnare, nos u. et ex Scripturis et ex
CC. PP. historijs ac rationibus, adeoque omni armorum genere paratos esse decertare.

14º. Si a. opponant argumenta ex ratione uel authoritate petitis nos
q: eos excipere, nos non teneri respondere, eo quod illi contendere [illegible]
ex solo uerbo Scripturae et extra illud nihil uelle admittere, tamen ex
[illegible] liberalitate nos uelle respondere, id que fiat breuiter, nam longis ambagi-
bus obscuratur argumenti solutio, prout tamen quae in sua breuiter dicta sunt postmo-
dum explicari.

15º. Si de sensu scripturae contendatur aliter nobis, aliter illis
explicantibus petendum, quos illi auctores PP. pro se habeant, qui ante
eos sic exposuerint, ex q: u. nra allegandi sunt PP. quo facto nemo
tam insanus erit ut antiquorum SS. PP. expositionem [illegible] pos-
[illegible] nouis commentis. Et quia saepe ad Graecum aut Hebraicum textum
prouocant opus est saltem aliquatenus utriusque linguae peritum esse. Haec [illegible]
[illegible] frequenti usu docti obseruant PP. ueluti in plerisque et notauit
P. [illegible] in controversijs Monach: dictatis.

ARTICULUS IV
De Lectione Librorum Haereticorum.

Vide Pichler Jus Can. de Censuris.

Quaeritur 1º an et quo Jure illicita sit? 2º quae conditiones requirantur ut legens Haeret. libros incurrat Excommunicationem prohibitioni annexam? 3º cui haec Excommunicatio reservata. 4º an juste sub tanta poena prohibeatur lectio librorum Haereticorum

Conclusio 1ª Omnibus tam doctis, ac in fide firmis quam indoctis illicitum et prohibitum est legere aut apud se servare libros Haereticos, idque jure divino ac naturali si periculum inde sit perversionis, alias vero et extra periculum jure humano Ecclesiastico prohibetur et quidem sub poena Excommunicationis Maioris ita communiter sentiunt Catholici DD. ut et supra dictum est 1ª p. de Jure naturae §. qui amat periculum peribit in illo ut Eccl. c. 3. ait. 2ª p. de Jure Ecclesiastico tum in indice librorum prohibitorum Conc. Trid. tum in bulla Coenae Domini ubi sub Excommunicatione prohibetur non tantum legere, sed et imprimere aut tenere et apud se servare libros Haeret. aut haeresim continentes, aut de religione tractantes. Circa hanc prohibitionem legendi quoque libros Haereticos Alphonsus a Castro l. 1. de punitione Haeret. et Rec. ... c. 15. Summa et Manual. l. 1. c. 2. n. 8 et quam alii notant, eam primum generali respectu omnium librorum Haeret: ac in omnibus provinciis respectu omnium Christianorum coepisse circa annum 1554 sub Julio 3 Papa quem imitati sunt Paulus 4 et deinceps alii continuo ad nos usque singulis annis in bulla Coenae, nam licet aliae prohibitiones tum in jure Civili tum Ecclesiastico in variis CC. ac Pontif. decretis legantur, ea tamen tantum erant partiales respectu vel certarum tantum provinciarum vel certorum tantum librorum Haereticorum ut vel Arrii vel Porphyrii vel Eunomii vel Nestorii, vel Iconoclastarum ut in Synodo 7. vel Wiclefi in Conc. Constant. Generalis autem illa sub Julio 3 certa prohibitio continetur nunc tum in dicta bulla Coenae tum in decreto Indicis Trid. regula 1. et 2 in qua insuper peculiariter sub Excommunicatione prohibentur omnes libri Haeresiarcharum ut Lutheri etiamsi de religione non tractent nec Haereses contineant.

Conclusio 2ª Ut quis censeatur incurrere Excommunicationem praedictae prohibitionis in bulla Coenae et in Indice Trid.: de non legendis libris Haereticis annexam communi DD. consensu requiruntur sequentes conditiones 1ª est ut bulla Coenae ac constitutio illa Trid: usu recepta sit, vel quoad totum vel saltem quoad partem quia hoc requisitum est commune omnibus legibus, alias non obligant. Censetur autem lex usu recepta si maior pars communitatis eam acceptet et approbet. Hinc si vel inter Catholicos in Germania praedictae constitutiones non vigent, aut usu receptae sint, et velut non nulli in tota Germania negant bullam Coenae receptam esse, de quo viderint, legens libros prohibitos non incurrit Excommunicationem licet per accidens ratione scandali aut periculi peccare possit. 2ª conditio est ut lectio fiat

absque legitimâ facultate nimirum Pont: cujus solius est illam dare, aut cui
is tacite delegare voluerit, cujusmodi facultatem multi hnt in Germaniâ
quibus incumbit haereses refutare, aut de religionis controversijs tractare, ubi
hoc ipso hnt quasi ea facultas officio annexa sit nisi vel ex privilegio
vel ex speciali facultate habeant.   3a conditio ut lectio fiat â sciente et
volente, non est ut quis sciat esse tm se legere, sed et quod prohibita sit le-
gere aut imprimere aut servare tales ll. et nihilominus volens le-
gat, imprimat, aut asservet, nam legis ignorantia (q. et Juris vocat) excusat
hic culpabilis nec refert licet crassa sit ut notat Con. tom. 2. d. 18.
n. 177. si quis tm bonâ fide et sciens retineret ll. prohibitos ut suo tempore
possessoribus traderet [illegible] ex pecuniis [illegible] restitueret nec excusaretur
ut recte Sanch.   4a est, ut quis notabilem aliquam partem libri
prohibiti legerit quanti in alijs materijs (excepta carne) Ita et hic parvitas
[illegible] excusat â peccato Mort: frequenter ad excom. [illegible]
peccatum Mort: nec Ecclia vir substantiâ culpâ aut poenâ velle [illegible]
gere, qui tm paucos versus legit sed qui [illegible] [illegible] Suarez [illegible] spectat
ad [illegible] Sanch. [illegible] paginas libri [illegible] in folio. Meo judicio [illegible]
pensanda ex damno quod quis potest morale incurrere.   5ta
[illegible] est ut liber sit vel Haeresiarchae de quacunque re tractet, vel hujus
regul. 2. in Indice, vel alterius Haeretici si tractet de religione, vel
alterius Autoris si expresse haeresim contineat. Hinc licite leguntur
ll. Catholicorum in quibus sunt Haereses ut refutentur, item eorum qui per
ignorantiam Haeresis aut errorem [illegible] fidem exciderit. Sed nec ij libri Haereti-
corum prohibiti sunt qui ex professo haereses nec continent, nec de rebus ad religionem
spectantibus tractant sed de aliâ materiâ. De religione v. tractant libri
censuras et controversias de fide, expositiones scripturae, qq. theologicae, oppugna-
tiones fidei Catholicae et [illegible] oppugnationes [illegible], [illegible] utrumque
[illegible] prohibentur si ab Haereticis scripta sunt.

Conclus. 3a excom. [illegible] ex lectione ll. Haereticorum incur-
ritur duplex, una ex in bullâ coenae Dni, altera ex in Indice Trid:
prior reservata est ipsi Pont: ut patet ex expresse ex bullâ, altera vero tm
quare ab istâ absolvere potest quicunque facultatem hnt absolvendi ab excom.
maiore ab illâ solus Papa aut cui id ex privilegio concesserit. Porro tm
patet ut quis incidat in excom. Indicis Trid. tm, non a. bullae, ut si quis legat
libros in solo Indice, non a. in bullâ prohibitos bulla n. prohibet tm haer.
[illegible], Judaeos et alios [illegible] patet Sanch. Tol. et alij

Conclus. 4a Justâ ac legitimâ de causa libri Haeres: ab Ecclia

prohibentur, sitq[ue] q[ue]tinuam praxi Ecclesia tempore Apostolorum curiosi, ac vani
libri combusti sunt Act. 19. Conc. Nicen. prohibuit libros Arrij, ac ideo Constantinus
Imperator iussit eos comburi et sub pœna capitis vetari, ne quis eos occultaret. Idem
fecit Theodosius ex decreto Conc. Ephes. cum libris Nestorij lege damnato Cod.
de Haeret. item Valentin: et Marciana cum libris Eutychetis in Conc. Calcedon:
damnatis lege eadem Cod: eodem. Ratio est quia Ecclesia est in periculum erroris, quod
tali lectione saepe fit et solet a suis subditis quantum fieri potest avertere, tales n. libri
quia diutius durant et ad plura loca se extendunt, et lecta magis impri-
munt et per hoc efficacius suadent, plus nocent quam sermones pestilentes
Haereticorum, qui tamen ex ratione similiter prohibentur. Excipiuntur autem docti quibus
alijs prohibentur, licet in ijs esset periculum tamen efficacius caveretur periculum
tum ne quivis sua auctoritate sibi de eruditione blandiens iudicaret non
ipso facultatem sibi esse legendi libros prohibitos. Dices 1a Thess. 5. dicitur
omnia probate, quod bonum est tenete haereticorum multa bona et utilia habent
ergo non prohibentur, sed permitti debent, ut bona seligantur et probentur. Respondeo certe
pauca bona habent, sed etsi haberent plura nihilominus prohibendi sunt
quia tanto periculosiores sunt si bona mixta malis habeant, mera n. et
apud Catholicos reperiuntur, nec propter pauca bona, quae melius ex melioribus
auctoribus hauriri possunt pericula mali incurri debent. 2o Apostolus loquitur
de scriptis nondum examinatis, ac damnatis, significans ea quae dubia et
incerta sunt examinanda, nec tamen ab omnibus aut singulis indifferenter
sed qui possunt et ex officio debent, quales n. est quivis, ut Hieronymus
epistola ad Laetam aurum in luto quaerere.

ARTICVLVS Vus

De Pactis ac fide servanda Haereticis.

Quaeritur 1o generatim an possimus cum Haeret: inire pacta, de licitis
et honestis loquor. 2o specatim an in negotio fidei cum ijs de liber-
tate credendi aut haeresi toleranda pacisci liceat. 3o an in pactis
promissis, ac iuramentis quibuscumque nec haeresi, nec excommunicatione obstante servan-
da sit fides, et hic de honestis et licitis pactis sermo est, nam in malis
promissis fides rescindenda est iuxta regulam Iuris et erga Catholicos

Conclusio. 1a Periculosum, scandalosum et de perfidia suspectum
adeoque generatim non satis consultum est cum Haereticis specatim in rebus fidei
seu religionis publice aut privatim pacisci, ita ut sine fundato particula-

469

tim ostenditur à Ber. man. 1. 14. Et sane 1ª p. de periculo sat probat
exemplo vel unius pacti Passaviensis et quod vocabant Interim. Quae
n. non dicam pericula, sed re ipsa gravissimas subversiones tot millium
animarum? de illo n. de nihilo dixit Apostolus 2. Tim. 2. sermo eorum ut
cancer serpit sicut instar contagiosi morbi nam sicuti periculosum
est cum contagiosis agere quoad corpus, ita quoad animam cum haereti
infectis. Ideo et Deus olim in ☩ini prohibuit Judaeis consortia cum
Gentibus ut patet Exod 34 Deut. 7 prohibens ne pacta aut foedera cum ijs in
irent nec matrimonia iungerent, nempe ob periculum defectionis ut ibidem
addit et saepius factum esse cum Salomone et alijs scriptura meminit. 2ª
p. de scandalo clara est si n. simplices et rudiores subditi vident superio
res et principes suos, aliosque viros honoratos, aut eruditos cum Haereticis conver
sari familiariter agere, pacta et foedera inire, eo hoc ipso aestimant religio
nes Haereticorum probari, ex quo paulatim et ipsi in haeresim ruunt, quam rem
nil notius esse in Belgio, Polonia et Austria ait Ber., q. in confirmationem huius
ex 2 Machab. 6 adfert egregium exemplum Eleazari, q. ob scandalum pusillorum
vitandum noluit simulare comestionem carnis prohibitae. 3ª p. de per
fidia rursus experientia plus quam clara hucusque nos docuit, millies n.
in pacta imperij haereticos hucusque dixisse perfide fuisse ostenditur in libro
q. dicitur Compositionis pacis Dilinga in 4to editus 3tio anno 2do August. Henrici à Knöringen
q. ab omnibus tunc Principibus et Doctorum sinceroque calculo approbatus et lau
datus: deinde si Deo fidem promissam frangant ut faciunt negando, tum
semel susceptam fidem, tum vota Deo facta frangendo, tum dicendo ea per
variam posse, quomodo nobis Catholicis promissam fidem servabunt? quod praelig.
Calvinistarum proprium est ipsorum solemne axioma Jura periura secre
tum prodere noli quo eodem usos fuisse antiquos Haereticos Priscillianistas ait
Aug. c. 7. de haeres.

Conclusio. 2ª De astonomia, ut vocant, seu libertate fidei con-
cedenda aut toleranda quoad certam religionem v. g. Lutheranam aut Calvi
nistam etc. ad certum ac determinatum tempus saltem ob necessitatem ma
gnam ac maius malum vitandum, vel bonum obtinendum recte ac licite con
venire aut pactum inire posse probabilis ac multorum huius temporis DD sententia est.
Ra quod licitum est, id quoque licitum id cautum est licet pacisci sed licitum esse
tamen haeresim cum debitis circumstantijs ob necessitatem ad certum saltem tempus tole
rare et permittere velut de alijs speciebus infidelitatis dictum est a. 4. q. [illegible]
tum et licet permissionem religionis liberam pacisci, quo modo ante paucos
annos in Belgio et initio Lutheranismi à Catholicis Principibus ac Imp. factum est.

Consultu tñ est in hoc casu iudicat Tan. q. 9 n. 101 ut sup. eiusmodi pactis et quentis summus Pont: gulatur, si nullu sit periculu in mora, tractatur .n. n de villis aut agris, sed de rebus fidei, q proprie iudican da ad Praelatos Eccliae spectant.

Conclus. 3a Non obstante gebus praed: per se absolute ac simple loquendo sentio pmissione seu pactu de permittenda ac tolerandâ haeresi eiusq libertate in subditis principu Christi anoru, imo ipsam quoq pmissione seu tolerantiam absolute n posse lici te fieri. Prbr 1o qa sit illiu petam tu haeresis ex ijs malis est. qaoru permissio n posse excusari pt pp maius bonu obtinendu, et malu vitan du, idq tu raoe periculi morale qppe certisso hisce pactis annexi de pluriu perversione, tu raoe scandali ex quo ibid: defectio fleme se quitur, tum deniq raoe perfidia in ipsis Haereticis ut pt ex qsl. 1. ex grâ illae phibitione Deo in petere Test: 11. c. Exod 34. et Deut. 7 hac faerunt. 2o pbr exemplo Salomonis 3 Reg. 11. et Josaphat cuttroqn boni pp qmercium belli cu impio ac Infideli Rege Achab â Deo viato reprehensi 2o Paral: 19 et c. ro quo spectat et illud exem plu de Epo Pergami â Deo in Apocal: reprehenso, cu Nicolaitis ageret. 3o pbr ex Novo Test: in quo passim di hoiem Haeret: declinandum vitandu nec ave ei dicendu, modicu fermentu tota massa corrupere Rom. 16 Gal. 5. 2. Tim. 2. Tit. 3 4o pbr Exemplis primitivae Ecclia et in eâ degentiu SS. PP ut Joâis apli, Polycarpi, Antonij Hilarij aliora quec Haereticos ullâ raoe permittere, nec et cu ipsis agere volebant quo spectant exempla Theodosij, Valentiniani Constantini, q id et in libris inhibuerunt apud Bell. l. 3. de Laicis. 5o Eiusmodi pacta et quenta nullo iure nituntur, sed iniquâ tm vi aut per vim extorta alterius partis malitia simul in praeiudiciu, ruinam, aut di minutione cois boni tu Ecclia tu Reip: tendunt, qd eius tace n pnt. 1a p. antis pt ex historijs in quibus nullu tale pactu repeitur, quod n vi minysta extortu fuerit, aliâs sane factu n fuisset. 2a pars ex peria gstat, qais .n. nesciat q quot et quanta â Lutheri tempore ad nos usq per Haereticos perturbaoes, insidia tragedia, n tm q spale regimen Ecclia eiusq capitis, sed et q politicu Imp: occasione talis pmissionu excitata fuerint nec dira pac obtenta. Huius rei testi ut innumera partia lauca sit vel unicu bella in Bohe miâ captu tennu durans legi pt Tan. q. 9. n. 79 item historia

praeteriti et huius saeculi. 6°. probari pt ex usu, praxi ac confessione
ipsorum adversariorum, qui tam factam permissionem Catholici exerci-
tij, aut pacta super illa detestantur, velut faciunt angli, Holandi et tu
ut faciunt Centuriatores Lutherani centuria 7. c. 2. et Calvinistis Parae-
us in c. 1. ad Rom. ubi ait Magistratus Christianus non debet confusionem
in religione permittere, sed sola vera religione frui, si ergo ipsi pro
umbratili sua religione sic sentiunt, cur nos ipsis plus quam vera reli-
gione permittamus? 7°. deniq. tametsi permissio Haeresis aliquo
casu sit quidem propter gl. r. admittenda vel etiam, non tamen ipsa hoc ipso semper licitum est
eam pacto aut iurato confirmare, quia plus ad hoc, quam ad illud requiri-
tur, et per hoc permittitur principi facultas aliquam tradendi males, quod non
fit per nudam toleriam sed de hoc plura Bell. Tan. oim u. contractisque
Compositione Pacis.

Conclus. 4a. Juramentis, promissis, ac conventis quoque
modo factis modo licita et valida sint non minus Haereticis quam
Catholicis integre et sincere servanda est fides haeresi aut errore
illi annexa se se nil obstante, quam in intrinsece malum est ne potest
quam veritatem fidelitatem et constantiam, ita Catholici passim docent quam Calumnias
et mendacia praesertim Calvinistarum, qui ipsa scribunt se se licite posse pa-
cta nobiscum inita rescindere, eo quod nos doceamus fidem Haereti-
cis non esse servandam. Haec mirum videntur quia perfidia palliando
non est quod mentitur iniquitas sibi ut pt ex libris Catholicis Doctoribus di-
cta gloriae non tantum nude asserentibus, sed et ratione, auctoritatibus Patrum ac
exemplis ex scriptura de pacto cum Gabaon: Josue 9. confirmant ut vide-
re est praeter alios apud Tannerum. peculi: opusc: de hac re et in summa c. 16
et man. c. 15. q. ubi pt. Si tamen Haeretici ut fecerunt circa literas quas
vocant Maiestatis Rudolph: Imp: et pactum Interimisticum de fide non
servent non est dubium Catholicos ad fidem eis servandam amplius non ligari
ut patet expresse in Compositione Pacis nam iuxta regulam juris et illud
vulgare frangenti fidem fides frangatur eidem. an haereticum ob
solam Haeresim capitali poena plecti possit disputat Tann. et Bell. et recte
affirmant propter pacis perturbationem, quae ut experientia notum est, haeresi et praecipue
Calvinisticae annexa est, idq. probant exemplis antiquis, item exemplo crimi-
nosorum aliorum, quae tamen divino iure in script. tum humanis variis Legibus iubentur inter-
fici quae ipsum et nobiscum sentiant Calvinistae idq. testatum relinquunt exemplis de
Serveto Genevae et Valentino Gent. Romae ob haeresim occisis.